

B. Osobitná časť

K čl. I

K § 1

V úvodnom ustanovení sa navrhuje vymedziť predmet úpravy zákona, t. j. **inšpekciu v sociálnych veciach a pôsobnosť Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky** (ďalej len „ministerstvo“) v oblasti inšpekcie v sociálnych veciach.

K § 2

Správny dozor je typickou činnosťou orgánov verejnej správy, ktorej účelom je primárne **hodnotenie činnosti** dozorovaných subjektov vzhľadom na jej súlad s povinnosťami určenými dozorovaným subjektom právnymi predpismi, t. j. ide o „kontrolnú“ činnosť vykonávateľa verejnej správy, ktorý ju uskutočňuje/realizuje na základe kompetencie mu na tento účel priznanej zákonom, voči zákonom určeným adresátom verejnej správy (fyzickým a právnickým osobám) *vis a vis* ich povinnosti im v danej oblasti verejnej správy určené zákonom, na ktorú nadväzuje právne relevantné **reagovanie** príslušného orgánu verejnej správy **na zistené nedostatky**.

Cieľom zákona je komplexne upraviť špecializovanú „kontrolu“ plnenia si zákonných povinností (upravených vecnými zákonmi) širokým spektrom subjektov v oblasti sociálnych vecí ministerstvom, pričom časť subjektov, ktoré sú povinné plniť zákonom dané povinnosti nie je osobitne z hľadiska riadenia podriadeným subjektom ministerstva. Zároveň, vzhľadom na záujem dosiahnuť reálne plnenie povinnosti, je potrebné utvoriť podmienky na zabezpečenie predovšetkým **nápravnej funkcie kontroly**, pri ktorej porovnávanie a vyhodnocovanie skutočného stavu (negatívnych odchýlok/nedostatkov od žiaduceho stavu) plynule prechádza do ovplyvňovania subjektov, aby sa správali žiadaným spôsobom.

Je dôležité uviesť, že správny dozor tak, ako ho ustanovuje i tento návrh zákona je všeobecným teoretickým pojmom, ktorý je v súčasnej teórii správneho práva používaný na označenie určitej činnosti verejnej správy. V staršej teoretickej/odbornej literatúre sa na označenie tejto formy správnej činnosti používali rôzne pojmy, ako napr. vonkajšia kontrola, dohľad, inšpekcia, polícia, dozor. Voľba niektorého z označení/ výrazov v legislatívnych a právnych úpravách je preto často náhodná, resp. je odrazom určitej legislatívnej tradície či dlhodobšej pojmovej fixácie. Vzhľadom na úplne novú právnu úpravu, ktorou celkom jednoznačne návrh zákon je, je používaný jednoznačný a správny výraz/ označenie činnosti, ktorú bude na základe právneho rámca ministerstvo vykonávať – správny dozor.

Vzhľadom na uvedené, sa navrhuje zaviesť inšpekciu v sociálnych veciach, ktorú bude realizovať ministerstvo **voči určeným dozorovaným subjektom** (ustanovenie § 2 ods. 2 návrhu zákona) v rámci svojej vecnej pôsobnosti vo forme:

1. **správneho dozoru nad plnením povinností určených** osobitnými právnymi predpismi (ustanovenie § 2 ods. 1 písm. a) návrhu zákona),
2. **vyvodzovania administratívnoprávnej zodpovednosti za porušenie povinností** ustanovených ako samotným návrhom zákona, tak aj osobitnými predpismi (ustanovenie § 2 ods. 2 písm. b) návrhu zákona).

Navrhované ustanovenie § 2 ods. 1 písm. a) určuje, že povinnosti, ktorých plnenie bude ministerstvo kontrolovať formou správneho dozoru sú povinnosti stanovené dozorovaným subjektom pri poskytovaní sociálnych služieb zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „**zákon o sociálnych službách**“), pri poskytovaní peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia podľa zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „**zákon o peňažných príspevkoch**“) a pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „**zákon č. 305/2005 Z. z.**“).

V oblasti sociálnych služieb návrh zákona v ustanovení § 2 ods. 1 písm. a) prvého bodu určuje, že sa správny dozor bude vykonávať **nad plnením povinností dozorovaným subjektom – poskytovateľom sociálnych služieb** podľa ustanovenia § 3 zákona o sociálnych službách, keď poskytovateľom sociálnej služby je za podmienok ustanovených zákonom o sociálnych službách obec, právnická osoba zriadená obcou alebo založená obcou, právnická osoba zriadená vyšším územným celkom (ďalej len „VÚC“) alebo založená VÚC a iná osoba (neverejný poskytovateľ sociálnej služby). Správnym dozorom sa bude overovať plnenie povinností stanovených **platným a účinným zákonom o sociálnych službách** (napr. pri vybraných druhoch sociálnych služieb dodržiavať maximálny počet prijímateľov na jedného zamestnanca, poskytovať sociálnu službu podľa individuálnych potrieb jej prijímateľov, poskytovať sociálnu službu na základe zmluvy o jej poskytovaní, ktorá spĺňa zákonom stanovené obsahové náležitosti vrátane legitímne stanovenej výšky úhrady) a súčasne v rozsahu dodržiavania **štandardov kvality** poskytovanej sociálnej služby podľa prílohy č. 2 k zákonu o sociálnych službách (napr. zabezpečovať prijímateľovi prístup k rôznym druhom aktivizácie, pracovať s rizikom na individuálnej úrovni, pri poskytovaní informácií a komunikácii s prijímateľom využívať alternatívne formy komunikácie, akceptovať voľbu prijímateľa pri určení dôvernej osoby). Súčasne však návrh zákona zdôrazňuje **povinnosť osoby vykonávať činnosti, ktoré majú charakter sociálnej služby, len na základe ich zápisu do registra sociálnych služieb** tak, ako túto povinnosť *de lege lata* už v súčasnosti určuje zákon o sociálnych službách vo svojom ustanovení § 62 podľa ktorého, poskytovateľ sociálnej služby môže sociálnu službu poskytovať len na základe zápisu tejto sociálnej služby do registra, ktorý vedie VÚC. Jedinou *ex lege* výnimkou z tejto povinnosti je poskytovanie základného sociálneho poradenstva ako samostatnej odbornej činnosti obcou alebo VÚC, keď základné sociálne poradenstvo vymedzuje zákon o sociálnych službách vo svojom ustanovení § 19 ods. 2 ako posúdenie povahy problému fyzickej osoby, rodiny alebo komunity, poskytnutie

základných informácií o možnostiach riešenia problému a podľa potreby aj odporúčanie a sprostredkovanie ďalšej odbornej pomoci.

Návrh zákona ďalej určuje v ustanovení § 2 ods. 1 písm. a) druhého bodu, že sa bude správny dozor vykonávať **nad plnením povinností dozorovaným subjektom – fyzickou osobou, ktorej bol priznaný peňažný príspevok na kompenzáciu** sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia (napr. peňažný príspevok na kúpu pomôcky, na úpravu bytu, na kúpu osobného motorového vozidla, na prepravu) **a fyzickou osobou, ktorá poskytuje pomoc fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím, na zabezpečenie ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na osobnú asistenciu alebo peňažný príspevok na opatrovanie.** Ide o povinnosti už v súčasnosti dané/vyšplývajúce **z platného a účinného znenia zákona o peňažných príspevkoch.** *Ex lege* rozsahom správneho dozoru nad plnením týchto povinností bude povinnosť používať priznaný peňažný príspevok na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia **na účel ustanovený v rozsahu priznaného peňažného príspevku na kompenzáciu** sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia a **kvalita a rozsah pomoci** fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím zodpovedajúce účelu ustanovenému v rozsahu priznaného peňažného príspevku na osobnú asistenciu alebo peňažného príspevku na opatrovanie osobitným predpisom. Pri peňažnom príspevku na osobnú asistenciu sa výkon správneho dozoru zameriava najmä na overenie adresnosti a opodstatnenosti jeho poskytovania so zameraním na výkon činnosti osobného asistenta pri činnostiach uvedených v prílohe č. 4 zákona o peňažných príspevkoch, ktoré boli fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím navrhnuté v komplexnom posudku. Nakoľko účelom peňažného príspevku na opatrovanie je zabezpečiť každodenne pomoc fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím pri úkonoch sebaobsluhy, pri úkonoch starostlivosti o domácnosť a pri realizovaní sociálnych aktivít, predmetom správneho dozoru bude skutočnosť, či opatrovanie je vykonávané každodenne a v rozsahu, na ktorý je fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím odkázaná, či je opatrovanie vykonávané osobou, ktorej je peňažný príspevok na opatrovanie poskytovaný (aj pri úkonoch starostlivosti o domácnosť) a iné skutočnosti majúce vplyv na poberanie peňažného príspevku na opatrovanie.

Návrh zákona určuje v ustanovení § 2 ods. 1 písm. a) tretieho bodu, že sa bude správny dozor vykonávať **v rozsahu plnenia povinností dozorovaným subjektom aj v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.** Rovnako, ako v prípade sociálnych služieb bude predmetom dozoru plnenie povinností daných dozorovaným subjektom osobitným zákonom – zákonom č. 305/2005 Z. z. Vzhľadom na povahu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zákon č. 305/2005 Z. z. upravuje súbor povinností obsahového aj procesného charakteru subjektov, ktoré vykonávajú (spravidla v podobe úloh) opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (napr. povinnosti orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v oblasti výchovných opatrení podľa § 12 až § 15 zákona č. 305/2005 Z. z., sociálnej kurately detí podľa § 16 a § 17 305/2005 Z. z., súbor povinností orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a centra pre deti a rodiny (ďalej len „CDR“) v časti sprostredkovania náhradnej rodinnej starostlivosti upravených v tretej časti zákona č. 305/2005 Z. z., povinnosti CDR upravené v štvrtej časti zákona č. 305/2005 Z. z.,

povinnosti akreditovaných subjektov, ak za zákonom stanovených podmienok vykonávajú niektoré z opatrení alebo sa na výkone niektorého z opatrení podieľajú atď...).

K mnohým zákonom upraveným povinnosťami sa následne viaže úprava podrobností ich výkonu/ aplikácie vo vykonávacom predpise - vyhláske ministerstva č. 103/2 2018 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona 305/2005 Z. z. (ďalej len „vyhláška“) ako napr. to, že orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately určuje mieru ohrozenia dieťaťa, pričom podrobnosti určenia miery ohrozenia ustanovuje § 29 vyhlášky, povinnosť CDR mať vypracovaný program resp. špecializovaný/resocializačný program, pričom náležitosti programov upravujú § 1 a § 2 vyhlášky, profesijný a personálny štandard CDR, ktorý upravujú § 4 a § 5 vyhlášky.

V tejto súvislosti je tiež potrebné uviesť, že mnohé vecné povinnosti, ktoré plnia subjekty sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately nie sú upravené priamo zákonom č. 305/2005 Z. z., ale zákon ich uvádza s odkazom na príslušné právne predpisy, ktoré ich upravujú (napr. orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v časti opatrení úloh sociálnej kurately o. i. plní úlohy v trestnom konaní podľa osobitných predpisov s odkazom na Trestný zákon a Trestný poriadok, ešte výpovednejším príkladom je Centrum pre medzinárodnoprávnú ochranu detí a mládeže, ktorého povinnosti sú upravené cez § 74 zákona č. 305/2005 Z. z. vyslovene medzinárodnými dohovormi a právnymi aktami Európskej únie). Na tomto mieste, ale treba zdôrazniť, že tieto subjekty sú povinné plniť úlohy vymedzené zákonom subjektom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a v žiadnom prípade nie sú navrhovaným zákonom dotknuté dozorné, kontrolné a iné obdobné oprávnenia iných subjektov, ak plnenie povinností resp. úloh ako aj hodnotenie/kontrola plnených povinností/úloh týmto subjektmi spadá do ich pôsobnosti (napr. poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti, bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci atď.).

Opäť, ako v prípade sociálnych služieb je osobitne zdôraznená povinnosť osoby (inej ako orgán štátnej správy, samosprávy, centra pre deti a rodiny zriadeným orgánom štátnej správy) vykonávať opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately **len na základe udelenej akreditácie** (ak sa podľa zákona č 305/2005 Z. z. na takúto činnosť akreditácia vyžaduje), s tým, že je sledovanie plnenia tejto povinnosti uvedené vo vecnom rozsahu správneho dozoru osobitne.

V nadväznosti na takto určený rozsah povinností, ktoré budú predmetom správneho dozoru, v navrhovanom ustanovení **§ 2 ods. 2 návrh zákona** sa taxatívne stanovujú subjekty, **voči ktorým** bude ministerstvo inšpekciu v sociálnych veciach (správny dozor a vyvodzovanie administratívnoprávnej zodpovednosti) vykonávať – **dozorované subjekty**. Inými slovami, návrh zákona určuje subjekty občianskej spoločnosti (fyzické a právnické osoby) inak ministerstvu nepodriadené ako aj organizačné súčasti štátu (napr. Úrad práce sociálnych vecí a rodiny) ako dozorované subjekty *vis a vis* povinnosti im dané právnymi predpismi v oblasti sociálnych vecí a sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Dôvodom kreovania takejto právnej úpravy, ako aj súvisiacich právnych vzťahov pri výkone správneho dozoru (práv a povinností ako dozorovaného subjektu, tak i ministerstva pri výkone správneho dozoru) je dosiahnutie toho, aby „ciele“ stanovené/sledované právnymi normami

v oblasti sociálnych vecí boli i v skutočnosti dosiahnuté. Nestačí právnym subjektom určiť povinnosť, ale je potrebné plnenie tejto povinnosti i kontrolovať/overovať.

Návrh zákona ako dozorované subjekty určuje **poskytovateľov sociálnych služieb** podľa zákona o sociálnych službách, teda podľa ustanovenia § 3 zákona o sociálnych službách, ako verejného poskytovateľa sociálnych služieb (obec, právnická osoba zriadená obcou alebo založená obcou, právnická osoba zriadená VÚC alebo založená VÚC), tak i inú osobu v postavení neverejného poskytovateľa sociálnej služby.

Do rozsahu dozorovaných subjektov sa navrhuje zaradiť aj **fyzickú osobu**, ktorej bol priznaný **peňažný príspevok na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia** podľa zákona o peňažných príspevkoch a fyzickú osobu, ktorá podľa zákona o peňažných príspevkoch vykonáva **osobnú asistenciu** alebo vykonáva **opatrovanie fyzickej osoby** s ťažkým zdravotným postihnutím. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že podľa § 52 písm. g) a písm. o) zákona o peňažných príspevkoch do pôsobnosti úradov práce, sociálnych vecí a rodiny patrí i v súčasnosti kontrola kvality a rozsahu pomoci, na ktorej zabezpečenie sa poskytuje peňažný príspevok na osobnú asistenciu alebo peňažný príspevok na opatrovanie. Podľa § 52 písm. o) tohto zákona rovnako do ich pôsobnosti patrí kontrola účelnosti kompenzácie. Možno preto konštatovať, že fyzická osoba môže byť dozorovaným subjektom vo vzťahu k peňažným príspevkom na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia i v navrhovanom zákone. Z povahy správneho dozoru a vymedzenia obsahu právnych vzťahov v návrhu zákona vyplýva, že výkon správneho dozoru nad poberateľmi peňažných príspevkov na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a osobnými asistentami nepresahuje rámec kontroly, ktorej môžu byť tieto fyzické osoby podrobené už i v súčasnosti. Naopak možno dôvodne tvrdiť, že správny dozor v miere nepomerne väčšej než kontrola **akcentuje usmerňovanie týchto osôb** smerom k plneniu ich povinností stanovených zákonom o peňažných príspevkoch¹. V tejto súvislosti je nevyhnutné zdôrazniť, že hoci zákon o peňažných príspevkoch zveruje úradom práce, sociálnych vecí a rodiny kontrolnú pôsobnosť, na úradoch nie sú vytvorené osobitné útvary funkčne príslušné na kontrolu účelnosti kompenzácií a kvality a rozsahu pomoci, na ktorej zabezpečenie sa poskytuje peňažný

¹ Potreba usmerňovať poberateľov peňažných príspevkov na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia smerom k plneniu zákonných povinností práve prostredníctvom výkonu správneho dozoru je zrejmá. Podľa Slovenského národného strediska pre ľudské práva, odvolávajúceho sa na výsledky reprezentatívneho prieskumu Fóra pre pomoc starším, až 92 % respondentov má informácie o zneužívaní, týraní a zlom zaobchádzaní so staršími, pričom najčastejšie (v 64,8 % prípadov) sa násilie vyskytovalo v rodinách. V rámci rodiny išlo najmä o psychické násilie, nátlak na prepis majetku, finančné zneužívanie, nedôstojné a ponižujúce zaobchádzanie, neposkytovanie základných životných alebo hygienických potrieb a liekov a fyzické násilie. Aj na základe skúseností organizácií pôsobiacich v prospech starších dospelo Slovenské národné stredisko pre ľudské práva k záveru, že „*páchateľmi násilia na senioroch a seniorkách sú najčastejšie blízke osoby*“, čo „*môže byť zároveň jedným z dôvodov, prečo počet nahlásených prípadov násilia výrazne zaostáva za ich odhadovaným počtom*“ (vid'. *Násilie na senioroch a seniorkách a ich diskriminácia. Skúsenosti organizácií pracujúcich s ľuďmi vo vyššom veku*, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, 2021). Taktiež skúsenosti z iných krajín potvrdzujú záver, že riziko zneužívania starších rodinnými opatrovateľmi je vysoké, preto je nevyhnutné si ho uvedomovať a využiť všetky dostupné metódy na jeho prevenciu a odstránenie. Riziko zanedbávania, či zneužívania sa však neobmedzuje iba na starších, ale vzťahuje sa aj na deti či dospelých ľudí, a to predovšetkým osoby s mentálnym postihnutím a s obmedzenou spôsobilosťou na právne úkony. Zanedbávanie a zneužívanie môže byť dlho skryté, a aj pri najlepšej vôli zúčastnených sa môže stať, že úroveň starostlivosti nie je dostatočná.

príspevok na osobnú asistenciu alebo peňažný príspevok na opatrovanie, javí sa preto potrebné transformovať systém kontroly štátu nad životnými podmienkami ľudí odkázaných na pomoc inej osoby práve prostredníctvom inšpekcie v sociálnych veciach, teda výkonu správneho dozoru a vyvodzovania zodpovednosti podľa návrh tohto zákona. Vo vzťahu k peňažným príspevkom na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia možno taktiež poukázať na právnu úpravu obsiahnutú napr. v iných právnych predpisoch z oblasti sociálneho zabezpečenia, umožňujúcich výkon kontroly nad fyzickou osobou poberajúcou konkrétnu dávku. Napríklad podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov je poverený zamestnanec Sociálnej poisťovne oprávnený kontrolovať plnenie povinnosti poistenca dodržiavať liečebný režim určený ošetrovateľom počas trvania dočasnej pracovnej neschopnosti, ako aj povinnosti zdržiavať sa počas dočasnej pracovnej neschopnosti na adrese uvedenej v žiadosti o priznanie nemocenského. Teda subjekt, ktorý dávku vypláca, kontroluje dodržiavanie zákonom stanovených povinností fyzickou osobou, ktorej je dávka vyplácaná. Peňažné príspevky na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia sú vyplácané z rozpočtovej kapitoly ministerstva. Preto je dôvodné konštatovať, že ministerstvo má mať možnosť výkonu dozoru nad tým, či poberatelia peňažných príspevkov na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia využívajú tieto príspevky v súlade s účelom, na ktorý im boli poskytnuté.

A ako z doteraz uvedeného vyplýva, dozorovanými subjektmi budú aj subjekty, **ktoré vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately** podľa zákona č. 305/2005 Z. z. t. j. všetky subjekty, ktoré plnia zákonom stanovené povinnosti v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, okrem obce a VÚC, nakoľko sa jedná o výlučný výkon ich samosprávnej pôsobnosti.

Z pohľadu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sa jedná o významný posun predovšetkým v možnostiach sledovania plnenia si povinností neštátnymi - akreditovanými subjektmi, nakoľko podľa zákona o kontrole v štátnej správe je výkon kontroly plnenia povinností týmito subjektmi prinajmenšom problematický a iný platný právny predpis použiteľný na výkon kontroly plnenia vecných povinností v súčasnosti neexistuje. Prakticky jediným relevantným nástrojom je samotná akreditácia a správne delikty súvisiace s neplnením povinností akreditovaného subjektu.

Súčasne, v nadväznosti na navrhovaný vecný rozsah dozoru (t. j., že ministerstvo bude kontrolovať formou správneho dozoru aj povinnosť vykonávať činnosti, ktoré majú charakter sociálnej služby na základe zápisu do registra sociálnych služieb podľa zákona o sociálnych službách - ustanovenie § 2 ods. 1 písm. a) prvý bod/ 1b, a povinnosť vykonávať opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na základe udelennej akreditácie na vykonávanie takýchto opatrení, ak sa akreditácia podľa zákona č. 305/2005 Z. z. vyžaduje - ustanovenie § 2 ods. 1 písm. a) tretí bod/ 3b) sa navrhuje upraviť, že dozorovaným subjektom bude *ex lege* podľa navrhovaného ustanovenia § 2 písm. d) aj:

- osoba, u ktorej je **dôvodný predpoklad**, že **vykonáva** činnosti, ktoré majú charakter sociálnej služby, **bez zápisu do registra sociálnych služieb** podľa zákona o sociálnych službách, teda **neoprávnene poskytuje sociálnu službu**, a
- osoba, u ktorej je **dôvodný predpoklad**, že **vykonáva** činnosti, ktoré majú charakter opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa zákona č. 305/2005 Z. z., na vykonávanie ktorých sa vyžaduje udelenie akreditácie, **bez takto udelenj akreditácie**, teda **neoprávnene vykonáva opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately**.

„Neoprávnené“ poskytovanie sociálnej služby alebo „neoprávnený“ výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately predstavuje vážne riziko pre fyzické osoby odkázané na pomoc v sociálnych veciach a v prípade sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je navyše v rozpore s povinnosťou ochrany práv a právom chránených záujmov dieťaťa.

Zároveň sa navrhuje vyslovene uviesť (ustanovenie § 2 ods. 3 návrhu zákona), že úpravou inšpekcie v sociálnych veciach – tak výkonom dozoru, ako aj prípadným následným vyvodzovaním zodpovednosti za porušenie povinností dozorovanými subjektami, nebudú dotknuté kontrolné, preskúmovacie, dozorné alebo dohliadacie oprávnenia iných orgánov podľa osobitných predpisov, pričom v poznámke pod čiarou sú uvedené príslušné právne predpisy, avšak len príkladmo, nakoľko dotknutých orgánov je/ môže byť výrazne viac.

Skutočnosť, že v žiadnom prípade nie je úmyslom zasahovať do pôsobnosti a oprávnení iných orgánov verejnej správy/moci je zrejmá aj z ustanovení § 5 ods. 6 návrhu zákona, podľa ktorého, ak ministerstvo zistí, že oznámenie je podľa svojho obsahu podaním podľa predpisov upravujúcich správne konanie alebo súdne konanie, oznamovateľ a poučí o správnom postupe a v prípade, ak ministerstvo zistí, že oznámenie je podľa svojho obsahu oznámením o skutočnostiach, že bol spáchaný trestný čin, ministerstvo bezodkladne postúpi oznámenie alebo jeho časť príslušnému orgánu a z ustanovení § 9 návrhu zákona o podaní podnetu ministerstva na iný príslušný orgán.

K § 3

Navrhuje sa (ustanovenie § 3 ods. 1 písm. a) návrhu zákona), aby inšpekciu v sociálnych veciach vykonávalo vo svojej pôsobnosti **ministerstvo** podľa ustanovení § 2 ods. 1 a ods. 2 tohto návrhu zákona, teda aby realizovalo ako správny dozor, tak i vyvodzovanie administratívnoprávnej zodpovednosti voči dozorovaným subjektom (ustanovenie § 2 ods. 2).

V prípravnej fáze koncipovania návrhu zákona boli zvažované rôzne možnosti organizačného zabezpečenia inšpekcie v podobe/forme napr. samostatnej rozpočtovej organizácie, preddavkovej organizácie ministerstva alebo samostatného špecializovaného útvaru ministerstva. Po zvážení rôznych faktorov (napr. aktuálneho stavu výkonu vecnej kontroly, potreby efektívneho využitia ľudských zdrojov, nutnosti odbornosti a špecializácie vo výkone správneho dozoru a v neposlednom rade kritérium účelnosti vynaložených finančných prostriedkov) sa navrhuje, aby inšpekciu vykonávalo ministerstvo prostredníctvom

špecializovaného **útvaru inšpekcie v sociálnych veciach** (ďalej len „útvar“). V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že do návrhu boli zakomponované **efektívne záruky**, aby boli *ex lege* zabezpečené požiadavky predovšetkým na **nestrannosť a objektivitu, samostatnosť, transparentnosť a nezávislosť inšpekcie v sociálnych veciach**.

Podľa navrhovaného ustanovenia § 3 ods. 2 má ministerstvo povinnosť práve na zabezpečenie výkonu inšpekcie zriadiť osobitný špecializovaný útvar ako samostatný organizačný útvar, ktorý bude vykonávať úlohy/právomoci ministerstva v oblasti inšpekcie v sociálnych veciach. Ide teda o zákonnú povinnosť ministerstva útvar zriadiť. Eliminuje sa tak možnosť, mimo zmeny právnej úpravy (v budúcnosti už platného a účinného znenia zákona o inšpekcii v sociálnych veciach), nevytvoriť resp. zrušiť útvar napr. zmenou jeho Organizačného poriadku. Inými slovami, každá zmena v postavení útvaru, ako útvaru ministerstva, ktorý má ministerstvo *ex lege* povinnosť zriadiť, by bola možná iba zmenou platnej a účinnej (budúcej) právnej úpravy.

Z ustanovenia § 3 ods. 2 návrhu zákona ďalej vyplýva, že ministerstvo má *ex lege* povinnosť priamo i z návrhu zákona vytvoriť také podmienky, ktoré umožnia útvaru samostatný, nezávislý a nestranný výkon právomocí podľa ustanovenia § 3 ods. 1 návrhu zákona. Na tomto mieste je nutné zdôrazniť, že princípy dobrej verejnej správy a garancie obsiahnuté v iných platných a účinných právnych predpisoch (napr. zákon č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o kontrole v štátnej správe“), zákon č. 55/2007 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov, zákon č. 71/1967 Zb. Zákon o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“) v súlade s princípom jednotnosti právneho poriadku i mimo takto deklarovanej povinnosti útvaru v návrhu zákona účinne kreujú útvaru, ako aj jeho zamestnancom, povinnosti, ktorých cieľom je práve dosiahnutie zákonného, samostatného, nezávislého či nestranného výkonu verejnej správy v oblasti inšpekcie v sociálnych veciach, ako aj nástroje na nápravu odchýlok od takého želaného stavu. Povinnosťiam útvaru teda vzhľadom na výkon verejnej správy zodpovedá povinnosť ministerstva, ktoré má útvar povinnosť zo zákona zriadiť, vytvoriť a zabezpečiť útvaru také podmienky na jeho fungovanie, ktoré budú dostatočne garantovať jeho samostatnosť, nezávislosť, nestrannosť a zákonnosť jeho postupov vo veciach inšpekcie v sociálnych veciach.

V záujme zabezpečenia efektívneho výkonu inšpekcie v sociálnych veciach navrhované ustanovenie § 3 ods. 3 určuje ministerstvu zriadiť (s možnosťou zrušiť) **detašované pracoviská útvaru mimo sídla ministerstva** a určovať územný obvod ich pôsobnosti.

Súčasne, sa navrhuje, aby ministerstvo realizovalo správny dozor plánovite, podľa vypracovaného plánu dozornej činnosti na nasledujúci kalendárny rok. Plán dozornej činnosti bude vychádzať najmä z legitímneho verejného záujmu, analýzy poznatkov a rizík pri zohľadnení reálnych možností výkonu dozoru. Z plánu dozornej činnosti budú zrejmé priority smerovania inšpekcie v sociálnych veciach, pričom plán dozornej činnosti bude ministerstvo

zverejňovať na svojom webovom sídle, čím sa o. i. zdôrazňuje preventívne pôsobenia dozoru. Vzhľadom na navrhovanú účinnosť právnej úpravy dňom vyhlásenia v Zbierke zákonov, ministerstvo vypracuje a zverejní plán dozornej činnosti v roku 2022 až na nasledujúci kalendárny rok 2023.

Ministerstvo bude tiež vypracúvať a zverejňovať hodnotiacu správu o výsledkoch dozornej činnosti za predchádzajúci kalendárny rok, ktorá okrem štatistických údajov bude z obsahového hľadiska analyzovať výsledky inšpekčnej činnosti tak, aby okrem **informatívnej** plnila aj **metodickú a preventívnu funkciu**. Spolu s povinnosťou ministerstva podľa ustanovenia § 11 návrhu zákona – zverejňovať výsledky inšpekčnej činnosti (t.j. záznam z vykonaného dozoru, protokol o výsledku vykonaného dozoru, vybrané druhy právoplatných rozhodnutí o uložení pokuty a o zákaze vykonávať činnosť, písomná správa o opatreniach prijatých na odstránenie nedostatkov zistených pri výkone dozoru a príčin ich vzniku a písomná správa o splnení opatrení prijatých na odstránenie zistených nedostatkov) ide o dôležitý prvok zabezpečenia **transparentnosti** výkonu inšpekčnej činnosti.

Nakoľko je nevyhnutné jasne, zrozumiteľne a detailne určovať, akým spôsobom sa inšpekcia vykonáva, ako sa vyhodnocujú jednotlivé zistenia, a to pri viazanosti platnou právnou úpravou a jej náležitou zjednocujúcou interpretáciou a aplikáciou, bude ministerstvo v rámci svojej pôsobnosti vypracúvať a zverejňovať aj podrobnosti postupu pri uplatňovaní tohto zákona a zákona o kontrole v štátnej správe, na ktorý sa v niektorých častiach upravujúcich postup pri výkone dozoru návrh zákon odkazuje (viď tiež odôvodnenie k § 4 návrhu zákona).

K § 4

Navrhuje sa, aby sa pri výkone správneho dozoru primerane postupovalo podľa **základných pravidiel kontrolnej činnosti stanovených zákonom o kontrole v štátnej správe**. Ide o postup - kontrolný postup, ktorého cieľom je dospieť ku kontrolnému zisteniu, t. j. jeho výsledkom nie je vydanie individuálneho správneho aktu (rozhodnutia o právach alebo povinnostiach resp. iné ovplyvnenie hmotnoprávnej situácie dozorovaného subjektu) ale „úradné“ zistenie/ overenie skutočného stavu (zahŕňajúce i porovnanie so stavom žiaducim, vymedzenie odchýlok, príčin a pod.). Toto zistenie je následne formalizované v podobe informačného resp. dokumentačného úkonu, ktorý nezakladá, nemení či neruší právne vzťahy, ale môže byť podkladom (jedným z podkladov) pre prípadné začatie správneho konania.

Vzhľadom na osobitosti výkonu správneho dozoru v sociálnych veciach sa **odlišne od lex generalis** (zákon o kontrole v štátnej správe) v tomto návrhu zákona upravuje v navrhovaných ustanoveniach § 6 až § 8 inštitút poverenia na výkon dozoru, osoby prizvanej na výkon dozoru, práva a povinnosti povereného zamestnanca na výkon dozoru a dozorovaného subjektu pri výkone dozoru či zodpovednosť za porušenie povinností. Podľa právnej úpravy obsiahnutej v zákone o kontrole v štátnej správe sa tak bude napr. postupovať v otázkach **predpojatosti zamestnancov** poverených na výkon správneho dozoru a prizvaných osôb, oprávnení a povinností poverených zamestnancov na výkon správneho dozoru (okrem odlišnej úpravy v ustanovení § 7 návrhu zákona), **informačnej a oznamovacej povinnosti** útvaru voči dozorovaným subjektom, ako aj pri obsahových **náležitostiach protokolu** o výsledku

správneho dozoru, **prerokovaní protokolu, preverovaní námietok dozorovaného subjektu** ku zisteniam zo správneho dozoru a pod.

Navrhuje sa tiež jednoznačne ustanoviť, že správny dozor ministerstvo vykonáva **zo svojej vlastnej iniciatívy** buď na základe **plánu dozornej činnosti**, ktorý by mal vychádzať z prioritných oblastí smerovania inšpekcie v sociálnych veciach alebo **mimo plánu dozornej činnosti**, ak je to potrebné na preverenie plnenia povinností dozorovaného subjektu alebo na základe **oznámenia** osoby podľa ustanovenia § 5 tohto návrhu zákona.

K § 5

Ustanovenia navrhovaného § 5 návrhu zákona upravujú náležitosti a postup ministerstva pri vybavovaní **oznámenia na výkon dozoru** (ďalej len „oznámenie“).

Ako už bolo uvedené v odôvodnení k § 4 návrhu zákona, ministerstvo môže **mimo plánu dozornej činnosti** vykonať dozor i na základe oznámenia osoby, je však treba zdôrazniť, že aj v tomto prípade ide o výkon dozoru „z vlastnej iniciatívy ministerstva“.

Oznámenie môže podať fyzická osoba alebo právnická osoba, a to písomnou formou s obsahovými **náležitosťami**, ktorými sú meno, priezvisko a adresa oznamovateľa, ak je oznamovateľom fyzická osoba resp. názov, sídlo a identifikačné číslo organizácie, ak je oznamovateľom právnická osoba a meno a priezvisko fyzickej osoby oprávnenej konať v mene právnickej osoby. Oznámenie musí ďalej obsahovať údaje, umožňujúce identifikáciu dozorovaného subjektu podľa § 2 ods. 2 tohto návrhu zákona, ako aj opis skutočností, na základe ktorých oznamovateľ oznamuje neplnení povinností stanovených dozorovanému subjektu právnymi predpismi v rozsahu pôsobnosti inšpekcie podľa návrhu tohto zákona ustanovenej v § 2 ods. 1 písm. a) tohto návrhu zákona. Ide o obligatórne náležitosti oznámenia, bez ktorých nie je možné reálne zvážiť vykonanie dozoru. Z **opisu skutočností** by tak malo byť zrejmé, že sa ním poukazuje napr. na nesplnenie si povinností poskytovateľa sociálnej služby pri poskytovaní sociálnej služby vo vzťahu ku konkrétnemu prijímateľovi sociálnej služby, u konkrétného poskytovateľa sociálnej služby, alebo na neplnenie účelu poskytnutého peňažného príspevku na kompenzáciu konkrétnym poberateľom peňažného príspevku na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, na nedostatočnú kvalitu alebo rozsah poskytovanej osobnej pomoci fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorá je odkázaná na opatrovanie, a na ktorej zabezpečenie sa poskytuje peňažný príspevok na osobnú asistenciu alebo peňažný príspevok na opatrovanie, alebo, že subjekt sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately porušil/nesplnil povinnosť pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately tak, ako mu ukladá zákon.

Návrh zákona kreuje **povinnosť ministerstva oznámenie posudzovať podľa jeho obsahu**, teda nie podľa jeho označenia oznamovateľom či jeho „názvu“. Návrh zákona tým reflektuje zaužívanú zásadu pri výkone verejnej správy akcentovanú i v rozhodovacej činnosti príslušných súdov, podľa ktorej nesprávne označenie podania, neoprávňuje orgán verejnej správy na jeho odmietnutie, ak je z jeho obsahu zrejmý jeho „charakter“. Pre prípad, že by oznámenie neobsahovalo náležitosti predpísané návrhom zákona, navrhuje sa upraviť postup

ministerstva na odstránenie konkrétnych nedostatkov v oznámení, samozrejme v súčinnosti s oznamovateľom - ak oznámenie nemá predpísané náležitosti, ministerstvo oznamovateľa vyzve, aby v určenej lehote (nie kratšej ako 7 dní) nedostatky oznámenia odstránil a súčasne oznamovateľa poučí o tom, ako je potrebné nedostatky odstrániť. Ak oznamovateľ nedostatky v určenej lehote neodstráni, ministerstvo dozor v danej veci nezačne (aj táto skutočnosť je súčasťou poučenia). Navrhovaná právna úprava tak reflektuje požiadavky vyplývajúce **z princípu súčinnosti**, podľa ktorého bude i v prípade oznámenia podľa návrhu zákona ministerstvo viazané poskytovať pomoc a poučenie oznamovateľovi tak, aby pre neznalosť právnych predpisov neutrpel ujmu. V jednoduchých „prípadoch“ ministerstvo v súčinnosti s oznamovateľom odstráni takéto nedostatky bezodkladne resp. „operatívne“, v ostatných prípadoch, ministerstvo požiada/vyzve oznamovateľa, aby svoje oznámenie v primeranej lehote doplnil alebo upravil.

Ustanovenie § 5 ods. 4 návrhu zákona konštituuje ministerstvu možnosť, ak o to požiada oznamovateľ (fyzická osoba), **utajiť jeho totožnosť**, súčasne sa však **taxatívne určujú dôvody vylučujúce utajenie totožnosti** oznamovateľa. Ide o situácie, kedy si ministerstvo plní povinnosť upozorniť orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na porušovanie práv dieťaťa alebo poskytuje informácie orgánu činnému v trestnom konaní, súdu a inému orgánu (napríklad Úradu verejného ochrancu práv alebo Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím). Ustanovenie o utajovaní oznamovateľa bolo aj v rámci medzirezortného pripomienkového konania predmetom pripomienok. Na jednej strane bol prezentovaný názor smerujúci k zvýšenej ochrane oznamovateľa a na strane druhej je možnosť utajenia oznamovateľa chápaná ako neopodstatnená, až podnecujúca v svojej podstate šikanózne správanie. V tejto súvislosti je treba zdôrazniť, že ministerstvo môže utajiť totožnosť oznamovateľa, t. j. len oznamovateľa, ktorý je fyzickou osobou. Zároveň, vzhľadom na povahu najmä klientskych skupín sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately navrhuje zvýšenú ochranu oznamovateľa limitovaním vyššie uvedených dôvodov na utajenie totožnosti oznamovateľa zohľadňujúc najmä fakt, že slovenské trestné právo poskytuje dostatočný priestor dozorovaným subjektom na ochranu pred ohováraním, či v krajnom prípade pred krivým obvinením, pričom, ak takáto situácia nastane, bude musieť ministerstvo poskytovať orgánom činným v trestnom potrebnú súčinnosť. V neposlednom rade je nutné zdôrazniť, že ministerstvo je viazané, okrem iného, pravidlami ochrany osobných údajov fyzických osôb podľa platnej právnej úpravy obsiahnutej v zákone č. 18/2017 Z.z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V prípade oznámenia oznamovateľa, ktorý ministerstvo požiada o utajenie jeho/jej totožnosti, bude ministerstvo tak, ako vyplýva z povahy tohto ustanovenia, pri vybavovaní takého oznámenia postupovať obozretne, napr. bude používať jej odpis alebo kópiu bez uvedenia takých údajov, ktoré by identifikovali oznamovateľa a zamestnanci útvaru, ktorým bude totožnosť oznamovateľa známa budú o nej zachovávať mlčanlivosť, čo korešponduje aj povinnosti zamestnanca povereného na výkon dozoru podľa ustanovenia § 11 ods. 2 písm. k) zákona o kontrole v štátnej správe – zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedeli pri výkone správneho dozoru ako aj o osobných údajoch.

Podaním oznámenia nie je taktiež dotknutá **oznamovacia povinnosť oznamovateľa podľa osobitných predpisov** (napr. podľa § 7 zákona č. 305/2005 Z. z., zákona o sociálnych službách a zákona o peňažných príspevkoch). Podobne, ak ministerstvo zistí, že oznámenie je podľa svojho obsahu podaním podľa predpisov upravujúcich správne konanie alebo súdne konanie, oznamovateľa poučí o správnom postupe a v prípade, ak ministerstvo zistí, že oznámenie je podľa svojho obsahu oznámením o skutočnostiach, že bol spáchaný trestný čin, ministerstvo bezodkladne postúpi oznámenie alebo jeho časť príslušnému orgánu.

V prípade, ak ministerstvo na základe oznámenia osoby začne v danej veci správny dozor, oznamovateľa o tom **písomne upovedomí** a po skončení takéhoto dozoru ho taktiež písomne upovedomí o výsledkoch vykonaného dozoru. Ak ministerstvo oznámenie vyhodnotí tak, že **správny dozor na jeho základe nezačne**, oznamovateľa o tom, ako aj o dôvodoch, **písomne upovedomí**. Súčasne je v tomto prípade ministerstvo povinné **poučiť oznamovateľa o možnosti podať sťažnosť** voči takémuto záveru/postupu ministerstva podľa zákona č. 9/2010 Z. z. o sťažnostiach v znení neskorších predpisov. Návrhom zákona sa kreuje táto **osobitná poučovací povinnosť ministerstva** z dôvodu „posilnenia“ postavenia oznamovateľa v postupe, v ktorom bude ministerstvo vyhodnocovať, či na základe oznámenia osoby vykoná/neykoná správny dozor v rozsahu svojej pôsobnosti.

K § 6

Ustanovuje sa, že správny dozor bude s ohľadom na povahu, charakter a účel výkonu tejto funkcie, a s ňou spojených oprávnení a povinností, vykonávať iba **štátny zamestnanec**, ktorý je na výkon štátnej služby zaradený v útvere inšpekcie v sociálnych veciach, a to len na základe **písomného poverenia vedúceho zamestnanca** tohto špecializovaného organizačného útvaru ministerstva. Upravujú sa obsahové náležitosti tohto písomného poverenia.

Zároveň sa upravuje ako kvalifikačný predpoklad vzdelania, ktorý musí spĺňať zamestnanec útvaru inšpekcie v sociálnych službách poverený na výkon dozoru vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa. Študijný odbor a dĺžku odbornej praxe, prípadne osobitný kvalifikačný predpoklad ustanoví v zmysle **zákona o štátnej službe** služobný úrad ministerstva v služobnom predpise a ďalšie požiadavky, ktoré bude musieť štátny zamestnanec spĺňať uvedie služobný úrad v opise štátnozamestnaneckého miesta.

Návrh zákon upravuje možnosť ministerstva, aby v odôvodnených prípadoch, ak si to rozsah a povaha dozoru vyžadujú, na jeho vykonanie prizvalo **prizvanú osobu**. Návrh zákona súčasne v ustanovení v § 6 ods. 3 ako podmienku na využitie tohto oprávnenia ministerstva (prizvať na výkon dozoru prizvanú osobu) stanovuje tzv. „**osobitnú povahu dozoru**“, ktorej splnenie bude musieť byť vyhodnotené pred resp. počas priebehu každého individuálneho výkonu dozoru. *Ex lege* teda nebude možné **ani arbitrárne a ani apriórne** využívanie tejto možnosti zo strany ministerstva. Rovnako, ako pri výkone kontroly v štátnej správe podľa zákona o kontrole v štátnej správe, musí byť aj pre výkon dozoru podľa návrhu zákona utvorená možnosť prizvania zástupcov iných inštitúcií a odborníkov ako napr. zástupcu Úradu pre dohľad nad poskytovaním zdravotnej starostlivosti v súvislosti s poskytovaním ošetrovateľskej starostlivosti v zariadeniach sociálnych služieb a centrách pre deti a rodiny, či zabezpečovaním

zdravotnej starostlivosti týmito zariadeniami, zástupcu Úradu verejného zdravotníctva v súvislosti s podmienkami z oblasti hygieny životného prostredia, hygieny detí a mládeže a podpory zdravia obyvateľstva, či odborníka na inú špecializovanú odbornú činnosť, napr. v súvislosti s poskytovanými psychologickými činnosťami, resp. odbornými činnosťami z oblasti výchovy detí, ale aj zástupcu vyššieho územného celku, profesijnej/stavovskej komory. Konkrétna špecifikácia kvalifikácie, odbornosti, či postavenia takejto prizvanej osoby nie je vzhľadom na podstatu „funkcie“ resp. úloh, ktoré má prizvaná osoba plniť pri výkone dozoru v texte návrhu zákona možná. Akákoľvek snaha o takéto zovšeobecnenie či výpočet by celkom zjavne pri aplikácii návrhu zákona v rámci výkonu pôsobnosti ministerstva viedla k obmedzeniu možností pre ministerstvo prizývať na výkon dozoru takých odborníkov, ktorých znalosti či zručnosti budú nutné na riadny výkon dozoru v individuálnom prípade – teda posúdenie plnenia povinností dozorovaného subjektu.

Použitie inštitútu prizvanej osoby je osvedčené ako z právneho, tak i praktického uhla pohľadu **v rámci výkonu kontroly v štátnej správe**, umožňuje nielen zvýšiť odbornosť dozoru v špecifických dozorovaných oblastiach, ale tiež zvyšuje efektívnosť dozoru možnosťou zapojenia iných, k predmetu dozoru relevantných, subjektov.

Z pohľadu pravidiel výkonu dozoru sa na prizvané osoby vzťahujú rovnaké podmienky ako na prizvané osoby pri kontrole v štátnej správe s podstatným spresnením, že prizvaná osoba, hoci má pri výkone dozoru **rovnaké oprávnenia** (aj povinnosti a zodpovednosť) ako poverený zamestnanec, je povinná tieto oprávnenia uplatňovať **výlučne v súčinnosti s povereným zamestnancom**, t. j. nie je možné, aby výkon dozoru poverenou osobou a prizvanou osobou prebiehal nekoordinovane. Ide o „sprísnenie“ podmienok výkonu dozoru prizvanou osobou nad rámec úpravy v zákone o kontrole v štátnej správe.

Podľa navrhovaného ustanovenia § 6 ods. 3 písomné poverenie na výkon dozoru bude obsahovať ako mená a priezviská poverených zamestnancov na výkon dozoru, tak aj prizvaných osôb (§ 6 ods. 3 písm. g) návrhu zákona), teda bude zabezpečená i informovanosť dozorovaného subjektu o tom, že na výkone dozoru bude „participovať“ prizvaná osoba. V neposlednom rade sa i na prizvanú osobu budú vzťahovať ustanovenia zákona o kontrole v štátnej správe, ktoré upravujú komplexne postup v prípade napr. pochybností o nepredpojatosti zamestnancov poverených na výkon dozoru a prizvaných osôb.

Ďalej sa navrhuje jednoznačne ustanoviť, že výkon dozoru prizvanou osobou – zamestnancom, sa považuje za iný úkon vo všeobecnom záujme, ku ktorému sa viaže pracovné, resp. služobné voľno s náhradnou mzdou v sume priemerného zárobku. Fyzickej osobe, ktorá nie je zamestnancom bude patriť náhrada výdavkov a iných plnení ako pri pracovnej ceste podľa zákona č. 283/2002 Z. z. o cestovných náhradách v znení neskorších predpisov. Ministerstvu sa v tejto súvislosti ustanovujú povinnosti úhrady spojenej s uvedenými nárokmi vo vzťahu k zamestnávateľovi prizvanej osoby, ktorou je zamestnanec, a vo vzťahu k prizvanej osobe, ak táto nie je zamestnancom.

K § 7

Nad rámec oprávnení a povinností povereného zamestnanca pri výkone dozoru tak, ako ich ustanovuje všeobecná právna úprava – zákon o kontrole v štátnej správe (ustanovenie § 4 ods. 1 návrhu zákona) vo svojom ustanovení § 11, sa navrhuje, aby poverený zamestnanec pri výkone dozoru mal i oprávnenie za taxatívne splnených zákonných podmienok vstúpiť do obydliá dozorovaného subjektu bez súhlasu dozorovaného subjektu.

Vzhľadom na potrebu/nutnosť zabrániť v návrhu zákona práve kreovaním takéhoto oprávnenia zamestnanca povereného na výkon dozoru disproporcií s článkom 21 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý garantuje nedotknuteľnosť obydliá a zároveň ohraničuje možnosti štátu na vykonanie legitímnych zásahov do obydliá fyzickej osoby, navrhuje sa umožnenie výkonu tohto oprávnenia zamestnanca povereného na výkon dozoru iba za kumulatívneho splnenia taxatívne stanovených zákonných podmienok. Tak, ako to určuje Ústava Slovenskej republiky vo svojom článku 21 ods. 3, návrh zákona reglementuje ako prvú materiálnu podmienku „dovolenia“ „iného zásahu do nedotknuteľnosti obydliá“ – ochranu života, zdravia a práv a slobôd iných, druhú materiálnu podmienku – kritérium demokratickej spoločnosti, teda že takýto zásah je nevyhnutý, keďže cieľ inak dosiahnuť nemožno a zodpovedá spoločenskej potrebe/je legitímny, ako i formálnu podmienku – „iný zásah do nedotknuteľnosti obydliá“ dovoľuje prameň práva so silou zákona.

Prvou z taxatívne stanovených podmienok v návrhu ustanovenia § 7 ods. 1 písm. a) je, že takéto oprávnenie je možné zvažovať výlučne **len, ak** sa správny dozor vykonáva **voči:**

- **dozorovanému subjektu podľa ustanovenia § 2 ods. 2 písm. d)** návrhu zákona, teda takej osobe, v prípade ktorej ministerstvo dôvodne predpokladá, že vykonáva činnosti, ktoré majú charakter sociálnej služby, ale bez splnenia si zákonnej povinnosti zápisu do registra sociálnych služieb (teda, že existuje dôvodný predpoklad/obava, ktorá je súčasne dôvodom začatia správneho dozoru voči osobe z dôvodu, že **neoprávnene poskytuje sociálnu službu**) alebo takej osobe, u ktorej je dôvodný predpoklad, že vykonáva činnosti, ktoré majú charakter opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, na vykonávanie ktorých sa vyžaduje udelenie akreditácie, ale činnosti vykonáva bez udelenia akreditácie (teda, že existuje dôvodný predpoklad/obava, ktorá je súčasne dôvodom začatia správneho dozoru voči osobe z dôvodu, že **neoprávnene vykonáva opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately**), alebo
- **dozorovanému subjektu podľa ustanovenia § 2 ods. 2 písm. d) prvého bodu zákona** (neoprávnený poskytovateľ sociálnej služby), ktorý v obydlií fyzickej osoby, ktorá sama nie je dozorovaným subjektom, neoprávnene (jej) poskytuje sociálnu službu, ktorú definuje zákon o sociálnych službách vo svojom ustanovení § 2.

Ako druhú z taxatívne stanovených podmienok návrh zákona v ustanovení § 7 ods. 1 písm. a) určuje **dôvodný predpoklad, že v obydlií sa nachádza fyzická osoba**, ktorá je neoprávneným poskytovaním sociálnej služby alebo neoprávneným vykonávaním opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately **vystavená ohrozeniu života a/alebo zdravia**. Splnenie tejto zákonnej podmienky bude nutne súčasťou zvažovania osobitostí a iných individuálnych

okolností výkonu správneho dozoru v individuálnom prípade, nepôjde o apriórny úsudok na strane zamestnanca povereného na výkon dozoru, ale náležité zvažovanie/posúdenie splnenia tejto zákonnej podmienky. Je potrebné zdôrazniť, že účelom výkonu oprávnenia nie je overenie, že osoba v obydli je vystavená ohrozeniu života, zdravia, neľudskému alebo zlému zaobchádzaniu, ale dozornou činnosťou overiť splnenie podmienky/povinnosti registrácie/akreditácie, t. j. či reálne ide alebo nejde o neoprávnené vykonávanie činnosti, spojennej s predpokladom, že takýmto neoprávneným vykonávaním činnosti dochádza k ohrozeniu života, zdravia, neľudskému alebo zlému zaobchádzaniu. Dozorom poverený zamestnanec nie je oprávnený riešiť samotnú situáciu osôb v obydli, ale tak, ako každý, má právo obracať sa podľa ustanovenia § 72 ods. 1 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o Policajnom zbore) *na policajtov a útvary Policajného zboru* so žiadosťou o pomoc, na čo osobitne reflektuje ustanovenie § 7 ods. 2 návrhu zákona, podľa ktorého je vstup do obydli zamestnanca povereného na výkon dozoru podľa navrhovaného ustanovenia § 7 ods. 1 písm. a) možný len v súvislosti s výkonom oprávnení Policajného zboru tak, ako mu tieto vyplývajú práve zo zákona o Policajnom zbore.

Zákonné podmienky na realizáciu tohto oprávnenia povereného zamestnanca pri výkone dozoru musia byť splnené **kumulatívne** a ich splnenie náležite **zdokumentované**/podložené v spisovej dokumentácii vedenej ministerstvom pri výkone správneho dozoru, za plnenia podmienok, ktoré napr. ustanovuje zákon o kontrole v štátnej správe v ustanovení § 13 ods. 2 písm. a), keď pri kontrole, ktorej predmet je **osobitný a náročný** zamestnanci vypracujú tzv. „**priebežný**“ protokol, v ktorom zaznamenajú stav predmetu kontroly priamo na mieste a v určenom čase, a ktorý bude obsahovať opis dôležitých skutočností a zistení o skutkovom stave predmetu kontroly počas výkonu kontroly. Možnosťou, ktorú na účel zaznamenania časti predmetu kontroly **z dôvodu potreby „osobitného“ postupu** pri kontrole je možnosť podľa ustanovenia § 13 ods. 2 písm. b) zákona o kontrole v štátnej správe vypracovať tzv. „**čiastkový**“ protokol.

V neposlednom rade, na využitie oprávnenia zamestnanca povereného na výkon dozoru podľa ustanovenia § 7 ods. 1 písm. a) vstúpiť do obydli fyzickej osoby bez jej súhlasu je celkom logicky, v záujme ochrany dotknutej fyzickej osoby ako aj zamestnanca povereného na výkon dozoru, ale i na účel možnej kontroly oprávnenosti a legálnosti využitia tohto oprávnenia kreovaná v ustanovení § 7 ods. 3 priamo **povinnosť zamestnanca z takéhoto vstupu do obydli zabezpečiť obrazovo – zvukový záznam**, v tomto prípade už **po predchádzajúcom upovedomení** dozorovaného subjektu, ako aj ďalších osôb. Podľa navrhovaného ustanovenia § 7 ods. 4 je tiež poverený zamestnanec povinný doručiť **oznámenie o vykonaní vstupu do obydli** podľa § 7 ods. 1 písm. a) vlastníkovi obydli, ak nebol prítomný v obydli.

Ustanovenie § 7 ods. 3 návrhu zákona zároveň ukladá poverenému zamestnancovi **povinnosť dbať pri vstupe do obydli** (v tomto prípade už bez ohľadu na skutočnosť, či ide o vstup so súhlasom alebo bez súhlasu) **na česť a ľudskú dôstojnosť fyzických osôb v obydli**. Zamestnanec súčasne nesmie zasahovať (musí sa zdržať zásahu) do základných práv a slobôd fyzických osôb v obydli nad mieru nevyhnutnú na dosiahnutie účelu výkonu dozoru a je povinný ukončiť výkon tohto oprávnenia bezodkladne po tom, ako sa splní jeho účel.

Za účelom efektívneho vykonávania správneho dozoru sa navrhujú upraviť aj ďalšie oprávnenia povereného zamestnanca pri výkone dozoru

- **hovoríť bez prítomnosti tretej osoby** (§ 7 ods. 1 písm. b návrhu zákona) s vymedzeným okruhom dotknutých a zainteresovaných osôb. Ide napr. o fyzickú osobu, pre ktorú sa vykonáva činnosť, ktorá môže byť neoprávnene poskytovanou sociálnou službou, prijímateľa sociálnej služby, osobného asistenta fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, fyzickú osobu, pre ktorú sa vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. V prípade fyzickej osoby, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, návrh zákona umožňuje tejto osobe hovoriť so zamestnancom povereným na výkon dozoru za prítomnosti osoby, ktorú si zvolila, aby bola pri výkone správneho dozoru podľa ustanovenia § 8 ods. 3 návrhu zákona. Výpočet osôb, s ktorými poverený zamestnanec môže takto komunikovať je taxatívny.
- vyhotovovať obrazové, zvukové a obrazovo-zvukové záznamy (§ 7 ods. 1 písm. c) návrhu zákona) na zdokumentovanie priebehu výkonu správneho dozoru, a to po predchádzajúcom upovedomení (t. j. nie so súhlasom) dozorovaného subjektu a ďalších dotknutých osôb a s obmedzením využitia takto vyhotovených záznamov, a to len na účely súvisiace s výkonom dozoru resp. i na účely iných súvisiacich konaní vedených podľa osobitných predpisov. Na nakladanie s vyhotovenými záznamami sa vzťahuje ustanovenie § 12 návrhu zákona (Spracúvanie osobných údajov), kde podľa odseku 4 ministerstvo vedie a používa tieto záznamy výlučne na účely inšpekcie v sociálnych veciach, záznamy sú aspoň raz ročne kontrolované na účely zistenia, či neobsahujú údaje a informácie, ktoré nie sú pre dosiahnutie účelu potrebné a ministerstvo prijme primerané technické a organizačné opatrenia zaručujúce bezpečnosť záznamov.
- **uložiť dozorovanému subjektu prijatie neodkladných opatrení** (§ 7 ods. 1 písm. d) návrhu zákona) na odstránenie zistených nedostatkov, pri ktorých možno dôvodne predpokladať vystavenie osoby, voči ktorej dozorovaný subjekt plní povinnosti podľa osobitných predpisov, ohrozeniu života, zdravia, neľudskému alebo zlému zaobchádzaniu. Návrh zákona ráta pri voľbe uplatnenia tohto oprávnenia s nutnosťou **kumulatívneho splnenia podmienok** „dôvodného predpokladu“ a „ohrozenia života, zdravia, neľudského alebo zlého zaobchádzaniu“. Uplatnenie tohto oprávnenia vykoná zamestnanec priamo na mieste výkonu správneho dozoru ústne. Povinnosť dozorovaného subjektu prijať tieto neodkladné opatrenie je upravená ďalej v ustanovení § 8 ods. 2 písm. a) návrhu zákona. Podrobnosti výkonu tohto oprávnenia zamestnanca povereného na výkon dozoru následne upravuje navrhované ustanovenie § 7 ods. 6 návrhu zákona. Vzhľadom na skutočnosť, že predmetom takejto výzvy bude uloženie povinnosti, ktorú má dozorovaný subjekt splniť, teda zásah do jeho právneho stavu, navrhované ustanovenie § 7 ods. 6 konštatuje, že o uložení takejto povinnosti bude ministerstvo rozhodovať v správnom konaní (t. j. na konanie o uložení takejto povinnosti sa bude vzťahovať správny poriadok). Akýkoľvek iný postup ministerstva by bol v rozpore s právom na spravodlivý proces v rámci výkonu verejnej správy. Avšak, vzhľadom na chránený záujem (jednoznačne uvedený v dôvodoch,

kedy je možné zamestnancom povereným na výkon dozoru vyžadovať od dozorovaného subjektu splnenie takejto povinnosti) a osobitosti vyplývajúce z povahy správneho dozoru v oblasti sociálnych vecí, odôvodňujú aj čiastočne **odchylnú úpravu samotného konania o uložení takejto povinnosti od Správneho poriadku** s cieľom efektívne zabezpečiť účel takéhoto opatrenia, t. j. odstrániť také nedostatky, pri ktorých možno dôvodne predpokladať vystavenie osoby, voči ktorej dozorovaný subjekt plní povinnosti, ohrozeniu života, zdravia, neľudskému alebo zlému zaobchádzaniu. Navrhuje sa preto v ustanovení § 7 ods. 6, aby:

- sa uplatnenie tohto oprávnenia zamestnanca povereného na výkon dozoru **vykonalo ústne**,
- **sa písomné vyhotovenie rozhodnutia** o uložení povinnosti podľa § 8 ods. 2 písm. a) návrhu zákona doručilo dozorovanému subjektu (už v postavení účastníka správneho konania) **bezodkladne**,
- lehota na odvolanie proti rozhodnutiu o uložení povinnosti podľa § 8 ods. 2 písm. a) bola **tri dni odo dňa doručenia** písomného vyhotovenia tohto rozhodnutia,
- odvolanie proti tomuto rozhodnutiu **nemalo odkladný účinok**, a
- **odvolací orgán** o odvolaní proti tomuto rozhodnutiu rozhodol **bezodkladne**.

K § 8

Tak, ako je uvedené v § 4 ods. 1 návrhu zákona, navrhuje sa, aby sa na oprávnenia a povinnosti dozorovaného subjektu vzťahovalo ustanovenie § 12 zákona o kontrole v štátnej správe, ako *lex generalis* k právnej úprave inšpekcie v sociálnych veciach.

Odlišne od oprávnení a povinností dozorovaného subjektu tak, ako ich ustanovuje § 12 zákona o kontrole v štátnej správe, sa navrhuje v ustanovení § 8 ods. 1 určiť, že dozorovaný subjekt podľa § 2 ods. 2 písm. d), teda osoba, ktorá vykonáva činnosti, ktoré majú charakter sociálnej služby, bez zápisu do registra sociálnych služieb (**neoprávnene** poskytuje sociálnu službu) a osoba, ktorá vykonáva činnosti, ktoré majú charakter opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately bez udelennej akreditácie (**neoprávnene** vykonáva opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately) **nemá povinnosť prijať opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov** a príčin ich vzniku tak, ako by jej inak táto povinnosť vyplývala zo zákona o kontrole v štátnej správe.

Legitimita takéhoto (odlišného) návrhu úpravy povinností dozorovaných subjektov vzhľadom na ich povinnosť prijímať opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a príčin ich vzniku v prípade neoprávneného poskytovania sociálnej služby a neoprávneného výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately spočíva v tom, že „neoprávnenosť“ aktivít dozorovaných subjektov, resp. **porušenie ich povinnosti vo vzťahu k registrácii a ku akreditácii nie je možné sanovať/napraviť opatreniami**, ale iba splnením si zákonnej povinnosti subjektov vykonávať činnosti, ktoré majú charakter sociálnej služby na základe zápisu do registra sociálnych služieb alebo vykonávať činnosti, ktoré majú charakter opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately s udelenou akreditáciou. Podľa ustanovenia § 10 ods. 1 písm. c) návrhu zákona dozorovaný subjekt podľa § 2 ods. 2 písm. d) návrhu zákona,

ak vykonáva činnosť, ktorou je neoprávnene poskytovaná sociálna služba alebo neoprávnene vykonávané opatrenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately **sa dopustí správneho deliktu**, za ktorý ministerstvo uloží pokutu do 20 000 eur a zakáže dozorovanému subjektu vykonávať danú činnosť (viď tiež ustanovenie § 10 ods. 1 písm. c) a § 10 ods. 2 písm. b) druhý bod). Vyžadovanie splnenia takejto povinnosti by bolo v tejto súvislosti vyslovene kontraproduktívne a neexistuje iné, ako okamžité ukončenie činnosti prostredníctvom zákazu činnosti podľa § 10 ods. 2 písm. b) návrhu zákona.

Pri dozorovaných subjektoch podľa § 2 ods. 2 písm. b), teda fyzickej osobe, ktorej bol priznaný peňažný príspevok na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia a fyzickej osobe, ktorá poskytuje pomoc fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím, na zabezpečenie ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na osobnú asistenciu alebo peňažný príspevok na opatrovanie, sa síce navrhuje, aby boli tieto osoby povinné prijať opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov, avšak, vzhľadom na to, že ide o fyzické osoby, už bez povinnosti následného predloženia písomnej správy o opatreniach prijatých na odstránenie nedostatkov zistených pri výkone dozoru a príčin ich vzniku.

Ďalej sa navrhuje (ustanovenie § 8 ods. 2 písm. a) návrhu zákona) určiť **povinnosť dozorovaného subjektu prijať neodkladné opatrenia** na odstránenie zistených nedostatkov podľa § 7 ods. 1 písm. d) návrhu zákona. Tento návrh korešponduje s oprávnením zamestnanca povereného na výkon dozoru (ustanovenie § 7 ods. 1 písm. d) návrhu zákona) uložiť dozorovanému subjektu prijatie neodkladných opatrení na odstránenie zistených nedostatkov, pri ktorých možno dôvodne predpokladať vystavenie osoby, voči ktorej dozorovaný subjekt plní povinnosti podľa osobitných predpisov, ohrozeniu života, zdravia, neľudskému alebo zlému zaobchádzaniu.

V navrhovanom ustanovení § 8 ods. 2 písm. b) sa nad rámec povinností, ktoré kontrolovanému/dozorovanému subjektu už vyplývajú zo zákona o kontrole v štátnej správe ukladá dozorovanému subjektu *ex lege* **povinnosť splniť opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a príčin ich vzniku prijaté** podľa osobitného predpisu, teda podľa ustanovenia § 12 ods. 5 zákona o kontrole v štátnej správe, podľa ktorého je dozorovaný subjekt povinný v určenej lehote na základe výsledku dozoru prijať a predložiť ministerstvu ako dozornému orgánu opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a príčin ich vzniku. Úmyslu návrhu tohto zákona takto (v zákone o kontrole v štátnej správe) koncipovaná povinnosť nepostačuje, preto osobitne a nad rámec povinností dozorovaného subjektu upravených v zákone o kontrole v štátnej správe dáva dozorovanému subjektu priamo i povinnosť opatrenia, ktoré dozorovaný subjekt (sám) **prijal** a písomne **predložil** ministerstvu **i plniť**.

V ustanovení § 10 ods. 1 písm. b) tretí bod návrhu zákona sa zároveň utvárajú podmienky na vyvodenie zodpovednosti dozorovaného subjektu za porušenie tejto povinnosti (ministerstvo uloží za takýto správny delikt pokutu do 5 000 eur).

Navrhuje sa, aby dozorovaný subjekt - fyzická osoba, ktorej bol priznaný peňažný príspevok na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, mal právo, aby bola pri výkone dozoru **prítomná osoba, ktorú si, s jej súhlasom, sám zvolil** (ustanovenie § 8 ods.

3), pričom o tomto svojom práve musí byť **poučená** v rámci písomného oznámenia o začatí dozoru (poučenie bude taxatívnou náležitosťou oznámenia o začatí dozoru, na náležitosti oznámenia a súvisiaci postup sa vzťahujú pravidlá výkonu kontrolnej činnosti podľa zákona o kontrole v štátnej správe). Kreuje sa teda možnosť, aby pri výkone dozoru bola prítomná osoba, ktorú si fyzická osoba (v postavení dozorovaného subjektu), ktorej zdravotný stav neumožňuje poskytnúť orgánu dozoru adekvátnu súčinnosť, prípadne môžu z dôvodu svojho nepriaznivého zdravotného stavu vnímať svoje postavenie ako znevýhodňujúce, na tento účel sama zvolí.

K § 9

Vzhľadom na navrhovanú pôsobnosť ministerstva v inšpekcii v sociálnych veciach je potrebné osobitne upraviť postup ministerstva v prípadoch, ak ministerstvo pri výkone dozoru zistí nedostatky, ktoré nespádajú do rozsahu inšpekcie v sociálnych veciach, a teda pôsobnosti ministerstva v inšpekcii v sociálnych veciach tak, ako ju ustanovuje návrh zákona vo svojom ustanovení § 2 a § 3.

Ak ministerstvo pri výkone dozoru zistí nedostatky pri poskytovaní sociálnej služby a vzhľadom na zistené nedostatky nemá právomoc na vyvodenie právnej zodpovednosti, podá na príslušný orgán podnet na **vykonanie kontroly, dozoru alebo dohľadu** podľa osobitných predpisov (napr. zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov, zákon č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarimi v znení neskorších predpisov, zákon č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov) a, ak ministerstvo pri výkone dozoru zistí nedostatky pri poskytovaní sociálnej služby, u ktorých možno predpokladať, že odôvodňujú začatie **konania o výmaze z registra sociálnych služieb**, podá na príslušný orgán podnet na začatie konania o výmaze z registra sociálnych služieb.

Ak by ministerstvo zistilo pri výkone dozoru nedostatky v kvalite a rozsahu pomoci poskytovanej fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím, poberateľom peňažného príspevku na opatrovanie alebo osobným asistentom, podá na príslušný Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny podnet na **začatie konania vo veci odňatia peňažného príspevku** na opatrovanie alebo peňažného príspevku na osobnú asistenciu. Podobne bude postupovať ministerstvo, ak zistí pri výkone dozoru neúčelné poskytovanie peňažného príspevku na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia - podá **podnet na začatie konania vo veci odňatia opakovaného peňažného príspevku na kompenzáciu** sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia alebo podnet na **začatie konania vo veci vrátenia peňažného príspevku na kompenzáciu** sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia alebo jeho pomernej časti.

Rovnakým postupom sa bude ministerstvo riadiť, ak pri výkone dozoru zistí nedostatky pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, a vzhľadom na zistené nedostatky nemá právomoc na vyvodenie právnej zodpovednosti. V takomto prípade podá tak, ako v prípade zistených nedostatkov pri poskytovaní sociálnej služby, podnet na príslušný

orgán na vykonanie kontroly, dozoru alebo dohľadu podľa osobitných predpisov (napr. podnet na vykonanie dohľadu nad poskytovaním zdravotnej starostlivosti centrom pre deti a rodiny, ktoré poskytuje ošetrovateľskú starostlivosť) alebo/a podá podnet na **začatie konania vo veci zrušenia akreditácie** na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa zákona č. 305/2005 Z. z. (súvisí so 4. novelizačným bodom v čl. III.).

Ministerstvo bude taktiež povinné v prípade, ak pri výkone dozoru zistí skutočnosti nasvedčujúce tomu, že bol spáchaný trestný čin, bezodkladne podá **príslušnému orgánu oznámenie o týchto skutočnostiach**.

K § 10

Keďže návrh zákona ako taký obsahuje **administratívne normy, ktorých porušenie zakladá vznik administratívnoprávnej zodpovednosti dozorovaných subjektov**, navrhuje sa zakotviť skutkové podstaty správnych deliktov v tomto návrhu zákona a zároveň naviazať vznik administratívnoprávnej zodpovednosti dozorovaných subjektov i na porušenie vybraných povinností dozorovaných subjektov, ktoré vyplývajú zo všeobecnej právnej úpravy – zákona o kontrole v štátnej správe.

Navrhuje sa, aby **protiprávnym konaním**

1. dozorovaného subjektu podľa ustanovenia § 2 ods. 2 písm. a) až písm. d) bolo:

- **bezdôvodné sťaženie samotného výkonu dozoru** (teda v čase pred jeho skončením), t. j. ak bez vážneho dôvodu dozorovaný subjekt sťažuje výkon správneho dozoru tým, že si neplní povinnosti dozorovaného subjektu tak, ako mu vyplývajú z tohto návrhu zákona ako aj zo zákona o kontrole v štátnej správe (predovšetkým jeho ustanovenie § 12 – napr. povinnosť dozorovaného subjektu poskytnúť požadovanú súčinnosť korešpondujúcu oprávneniam poverených zamestnancov na výkon správneho dozoru, povinnosť vytvárať vhodné materiálne a technické podmienky na výkon správneho dozoru atď.).

Navrhuje sa, aby za takýto správny delikt **mohlo** ministerstvo (§ 10 ods. 2 písm. a) prvého bodu návrhu zákona) uložiť pokutu **do 500 eur** alebo, ak ide o opakované spáchanie správneho deliktu v úhrne **do 5 000 eur**. Umožnenie fakultatívneho uloženia pokuty za tento správny delikt je odôvodnené osobitosťou správneho dozoru v sociálnych veciach, kde vzhľadom na subjekty správneho dozoru je vhodným nástrojom nápravy nedostatkov už samotná súčinnosť ministerstva s dozorovaným subjektom tak, aby si tento dobrovoľne splnil povinnosti dozorovaného subjektu ako mu vyplývajú zo zákona o kontrole v štátnej správe ako aj z tohto návrhu zákona. Ministerstvo tak bude mať možnosť pristúpiť ku začatiu konania o uložení pokuty až v situáciách, kedy zlyhali iné – „mäkšie“ nástroje nápravy a komunikácia s dozorovaným subjektom.

- **nesplnenie povinnosti podľa § 8 ods. 2 písm. a) návrhu zákona dozorovaného subjektu prijať neodkladné opatrenie** na odstránenie zistených nedostatkov podľa § 7 ods. 1 písm. d) návrhu zákona, t. j. takých nedostatkov, pri ktorých možno dôvodne predpokladať vystavenie osoby, voči ktorej dozorovaný subjekt plní povinnosti podľa osobitných predpisov, ohrozeniu života, zdravia, neľudskému alebo zlému zaobchádzaniu.

Navrhuje sa, aby za takýto správny delikt ministerstvo uložilo pokutu **do 5 000 eur**. V tomto prípade už nie je možné ponechať dosiahnutie plnenia povinnosti na „mäkšie“ nástroje, t. j. nebude ponechané na úvahe ministerstva, či začne konanie o uložení pokuty.

- 2. dozorovaného subjektu podľa ustanovenia § 2 ods. 2 písm. a) a písm. c) –** teda poskytovateľa sociálnej služby a subjektu, ktorý vykonáva opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately bolo nesplnenie povinnosti, ktorá mu ako dozorovanému subjektu *ex lege* vyplýva zo všeobecnej úpravy - zákona o kontrole v štátnej správe (jeho ustanovenia § 12) ako aj z návrhu zákona v určenej lehote. Konkrétne ide o nesplnenie povinnosti dozorovaného subjektu prijať opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a príčin ich vzniku (§ 12 ods. 5 písm. a) zákona o kontrole v štátnej správe), povinnosti **predložiť ministerstvu písomnú správu o splnení opatrení prijatých** na odstránenie zistených nedostatkov a príčin ich vzniku (§ 12 ods. 5 písm. c) zákona o kontrole v štátnej správe), **povinnosti prepracovať prijaté a predložené opatrenia** na odstránenie zistených nedostatkov a príčin ich vzniku a s tým logicky súvisiaca povinnosť **splniť opatrenia** na odstránenie zistených nedostatkov a príčin ich vzniku podľa ustanovenia § 8 ods. 2 písm. b) návrhu zákona.

Navrhuje sa, aby za správny delikt, ktorého sa dopustí dozorovaný subjekt tým, že v určenej lehote **nepredloží ministerstvu písomnú správu o opatreniach prijatých na odstránenie zistených nedostatkov** a príčin ich vzniku alebo **neprepracuje v určenej lehote opatrenia** na odstránenie zistených nedostatkov a príčin ich vzniku alebo **nepredloží ministerstvu v určenej lehote písomnú správu o splnení opatrení prijatých na odstránenie zistených nedostatkov** mohlo ministerstvo uložiť pokutu **do 2 000 eur**.

Umožnenie fakultatívneho uloženia pokuty za tieto vybrané správne delikty je opäť odôvodnené osobitosťou správneho dozoru v sociálnych veciach, kde už samotnú možnosť uloženia pokuty možno považovať za dostatočne efektívny nástroj na dosiahnutie nápravy nedostatkov – cieľom je, aby dozorovaný subjekt dobrovoľne povinnosti plnil tak, ako mu vyplývajú zo zákona o kontrole v štátnej správe, ako i z tohto návrhu zákona. Ministerstvo tak bude môcť pristúpiť ku začatiu konania o uložení pokuty v situáciách, kedy zlyhali iné – „mäkšie“ nástroje a komunikácia s dozorovaným subjektom. Avšak v prípade správneho deliktu, ktorého sa dozorovaný subjekt dopustí tým, že **neprijme opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov** a príčin ich vzniku alebo **nesplní opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov** a príčin ich vzniku ide o zásadné povinnosti a nie je dôvodné ponechať začatie konania o pokute na úvahe ministerstva, v tomto prípade musí byť začaté konanie o uložení pokuty a to až do 5 000 eur.

- 3. dozorovaného subjektu podľa ustanovenia § 2 ods. 2 písm. d) bolo vykonávanie činnosti,** ktorou je neoprávnene poskytovaná sociálna služba (bez zápisu do registra sociálnych služieb, ak sa takáto registrácia podľa zákona o sociálnych službách vyžaduje), alebo neoprávnene vykonávané opatrenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (bez udelenej akreditácie, ak sa takáto akreditácia podľa zákona č. 305/2005 Z.z. vyžaduje). Navrhuje sa, aby za takýto správny delikt ministerstvo **uložilo pokutu do 20 000 eur** a súčasne ako správnu sankciu – represívne opatrenie **zakázalo osobe vykonávať činnosť** (neoprávnene poskytovanú sociálnu službu alebo neoprávnené vykonávané opatrenia

sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately).

Podľa ustanovenia § 10 ods. 3 návrhu zákona pri **určení výšky pokuty** bude ministerstvo prihliadať najmä na závažnosť správneho deliktu, rozsah následkov správneho deliktu, opakované spáchanie toho istého správneho deliktu, alebo na spáchanie viacerých správnych deliktov.

Navrhuje sa tiež, upraviť lehotu, v rámci ktorej môže byť pokuta uložená, konkrétne v prípade správneho deliktu **neoprávnene** poskytovanej sociálnej služby alebo neoprávnene vykonávaného opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a správneho deliktu v oblasti sociálnych služieb by bolo možné pokutu uložiť **do dvoch rokov** odo dňa ukončenia dozoru, ktorým bolo zistené porušenie povinnosti, najneskôr **do troch rokov** odo dňa ukončenia tohto dozoru. Na identifikovanie momentu **ukončenia správneho dozoru** sa vzťahujú ustanovenia zákona o kontrole v štátnej správe - jeho ustanovenie § 13 ods. 8, podľa ktorého je kontrola skončená prerokovaním protokolu.

Vo všetkých ostatných prípadoch sa navrhuje lehota na uloženie pokuty **do jedného roka** odo dňa, keď ministerstvo zistilo porušenie povinnosti, najneskôr **do troch rokov** odo dňa, keď došlo k porušeniu povinnosti,

Na konanie o uložení pokuty za správny delikt a na konanie vo veci zákazu vykonávať činnosť sa bude celkom jasne vzťahovať **správny poriadok s jednoznačnou/ odlišnou úpravou** (§ 10 ods. 5 návrhu zákona), že opravný prostriedok proti rozhodnutiu o zákaze vykonávať činnosť (§ 10 odseku 2 písm. b) druhého bodu), nemá odkladný účinok. V záujme efektívnosti konania sa navrhuje jednoznačne určiť, že ak sa dozorovaný subjekt dopustil viacerých správnych deliktov, ministerstvo rozhodne v jednom konaní o uložení pokuty za správny delikt a o zákaze vykonávať činnosť.

K § 11

Vzhľadom na potrebu informovanosti verejnosti (vrátane záujemcov o poskytovanie sociálnych služieb), či subjektov pôsobiacich v sociálnych veciach (potenciálnych dozorovaných subjektov), ako aj za účelom posilnenia transparentnosti samotného výkonu inšpekčnej činnosti ministerstva, sa navrhuje upraviť ministerstvu povinnosť zverejňovať výsledky inšpekčnej činnosti.

Navrhované ustanovenie § 11 ods. 1 obsahuje **taxatívny výpočet výsledkov inšpekčnej činnosti** (záznam alebo protokol o výsledku vykonaného dozoru, právoplatné rozhodnutie vo veci uloženia pokuty a vo veci zákazu vykonávať činnosť podľa ustanovenia § 10 ods. 2 písm. b) návrhu zákona, písomnú správu o opatreniach prijatých na odstránenie nedostatkov zistených pri výkone dozoru a príčin ich vzniku a písomnú správu o splnení opatrení prijatých na odstránenie zistených nedostatkov), ktoré bude povinné ministerstvo zverejňovať na svojom webovom sídle. Výsledky budú zverejňované v anonymizovanej forme, teda bez uvedenia osobných údajov fyzických osôb a v zákonom určenej lehote podľa ustanovenia § 11 ods. 2 návrhu zákona, teda do siedmich dní odo dňa ukončenia dozoru, právoplatnosti rozhodnutia alebo odo dňa doručenia správy ministerstvu.

Účelom zverejňovania výsledkov inšpekčnej činnosti je predovšetkým **zvyšovanie informovanosti** o plnení štandardov kvality poskytovanej sociálnej služby dozorovanými subjektami, o povinnostiach poskytovateľov sociálnych služieb, fyzických osôb, ktorým bol priznaný peňažný príspevok na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, osobných asistentov a subjektov, ktoré vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a o ich plnení a v neposlednom rade **transparentnosť výkonu inšpekčnej činnosti ministerstvom**. Navyše, rovnako ako v prípade hodnotiacej správy o výsledkoch dozornej činnosti za predchádzajúci kalendárny rok, sa aj od zverejňovania výsledkov inšpekčnej činnosti očakáva pridaná hodnota v preventívnom pôsobení zverejňovaných výsledkov.

K § 12

Navrhuje sa vymedziť **okruh osôb**, o ktorých ministerstvo **spracúva osobné údaje** na účel samotného výkonu dozoru, ako aj na účely vyvodzovania zodpovednosti za porušovanie povinností dozorovaným subjektom.

Okrem spracúvania osobných údajov o dozorovanom subjekte, ktorý návrh zákona taxatívne vymedzuje vo svojom ustanovení v § 2 ods. 2, fyzickej osobe, ktorá je štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu dozorovaného subjektu, zamestnancovi dozorovaného subjektu a prizvanej osobe sa navrhuje v ustanovení § 12 ods. 2 návrhu zákona, že ministerstvo bude oprávnené spracúvať osobné údaje aj o iných fyzických osobách, však len za situácie, kedy dôjde ku splneniu zákonnej podmienky vymedzenej v ustanovení § 12 ods. 2, teda že spracúvanie osobných údajov je **nevyhnutné za účelom výkonu inšpekcie** – výkonu dozoru nad dodržiavaním povinností dozorovaným subjektom a na vyvodzovanie zodpovednosti za porušovanie povinností. Takéto zákonné vymedzenie oprávnenia ministerstva spracúvať osobné údaje je nutné z dôvodu, aby ministerstvo vôbec mohlo vykonávať svoju zákonom upravenú kompetenciu a vecnú pôsobnosť vykonávať inšpekciu v sociálnych veciach a s ňou súvisiace zákonom upravené povinnosti.

Vzhľadom na kombináciu vskutku širokého rozsahu, ako aj samotného charakteru **rôznych dozorovaných povinností** (plnených dozorovanými subjektami v rôznych formách výkonu – pobyťová forma, ambulantná forma, terénna forma) a **skupiny dozorovaných subjektov** (fyzické a právnické osoby - štátna správa, samospráva, neverejní poskytovatelia sociálnych služieb, akreditované subjekty), nie je možný **ani efektívny taxatívny a ani explicitný výpočet** všetkých takýchto osôb. Možnosti sú rôzne napr. rodinní príslušníci prijímateľa sociálnej služby, ktorému dozorovaný subjekt túto službu poskytuje, dieťaťa pre ktoré sú vykonávané opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a jeho rodinní príslušníci, blízke osoby, súdom ustanovený opatrovník, alebo dôverník, poručník dieťaťa, resp. súdom ustanovený kolízny opatrovník, a v neposlednom rade aj samotný oznamovateľ neplnenia povinností niektorým zo subjektov, ktorý nemusí byť nevyhnutne neplnením povinností dotknutou osobou. Postup v súvislosti s oznámením osoby, ktorým ministerstvu oznamuje skutočnosť nasvedčujúcu nedodržiavaniu povinností niektorým z dozorovaných subjektov upravuje návrh zákona vo svojom ustanovení v § 5.

Návrh zákona zároveň v ustanovení § 12 ods. 3 určuje/ špecifikuje **rozsah osobných údajov spracúvaných** o týchto osobách podľa ustanovenia § 12 ods. 2 návrhu zákona. Navrhovaný rozsah údajov zodpovedá uvedeným konkrétnym účelom a **legitimite vlastnej potreby vzniku oprávnenia ministerstva spracovávať osobné údaje**, tak ako je to uvedené vyššie. Týmto osobnými údajmi sú meno, priezvisko a titul, údaj o pobyte, rodné číslo, dátum narodenia, telefónne číslo a elektronická adresa, údaj o zdraví, údaj o príjmových, majetkových a sociálnych pomeroch, údaj o rodinnom stave a ďalšie nevyhnutné údaje, v prípade ktorých však návrh zákona explicitne určuje ako zákonnú podmienku ich spracovávania **priamu príčinnú súvislosť s účelom výkonu inšpekcie** vo forme „nevyhnutnosti“. Tak, ako pri vymedzení osobného rozsahu, je aj v tomto prípade nemožné uviesť taxatívny výpočet údajov, ktoré budú/môžu byť pri výkone dozoru získané (napríklad údaje o spôsobilosti na právne úkony, bezúhonnosti, zamestnaní, rodinných pomeroch klientov a to v nepredvídateľnej štruktúre a hĺbke) a ktoré budú následne využité na účel vymedzený zákonom. Samozrejme, tak ako vyplýva z návrhu zákona, nebudú sa v súvislosti s každým jedným realizovaným dozorom a následným vyvodzovaním zodpovednosti za prípadné porušovanie plnenia dozorovaných povinností spracovávať všetky vymedzené údaje – rozsah údajov je vždy limitovaný účelom inšpekcie a prípadných súvisiacich konaní.

V prípade, ak poverený zamestnanec pri výkone dozoru využije svoje oprávnenie podľa § 7 ods. 1 písm. c) návrhu zákona, teda s predchádzajúcim upovedomením dozorovaného subjektu zdokumentovať priebeh výkonu dozoru alebo si podľa § 7 ods. 4 návrhu zákona splní svoju povinnosť zdokumentovať vstup do obydľia dozorovaného subjektu bez jeho súhlasu s jeho predchádzajúcim upovedomením a vyhotoví obrazové, zvukové a obrazovo-zvukové záznamy, budú tieto záznamy evidované a uchovávané v šifrovanej podobe priamo ministerstvom.

V záujme zabezpečenia bezproblémového vykonania inšpekcie sa tiež navrhuje jednoznačne upraviť možnosť ministerstva získavať osobné údaje kopírovaním, skenovaním alebo iným zaznamenávaním úradných dokladov na nosič informácií.

K § 13

Za účelom efektívneho výkonu inšpekcie v sociálnych veciach je potrebné, aby aj iné orgány verejnej moci a iné osoby (napríklad poskytovateľ zdravotnej starostlivosti, cirkevná organizácia v postavení zakladateľa neverejného poskytovateľa sociálnej služby alebo príslušná stavovská organizácia – profesijná komora), ktorých činnosť súvisí s činnosťou dozorovaných subjektov, mali povinnosť poskytnúť ministerstvu súčinnosť (v rámci ich vecnej pôsobnosti) potrebnú na vykonávanie inšpekcie v sociálnych veciach. Túto povinnosť si musia subjekty plniť bezplatne a v takej forme a rozsahu, v akom ich o to požiada ministerstvo s výnimkou, že by tým došlo k porušeniu povinnosti mlčanlivosti, prípadne k sprístupneniu alebo poskytnutiu informácií v rozpore so zákonom alebo s medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná. **Takto (deklaratórne) zdôraznená povinnosť iných orgánov verejnej moci smerom k ich súčinnosti s ministerstvom pri výkone inšpekcie v sociálnych veciach** v prípade odôvodnenosti resp. potreby a súčasne existencie/ zakotvenia pôsobnosti/ príslušnosti iného orgánu verejnej moci v inom platnom a účinnom právnom predpise iba

zdôrazňuje požiadavku na **efektívny výkon verejnej správy**, jednotu právneho poriadku ako aj princípy dobrej verejnej správy.

Osobitne sa navrhuje upraviť oprávnenie policajnému zboru v prípade, ak bol výkon dozoru zmarený, poskytnúť na základe písomnej žiadosti ochranu poverenému zamestnancovi a prizvanej osobe. Toto oprávnenie sa vzťahuje aj na situácie, kedy z konania alebo charakteru osoby, voči ktorej výkon dozoru smeruje, možno odôvodnene predpokladať, že môže dôjsť k ohrozeniu života alebo zdravia povereného zamestnanca alebo prizvanej osoby. I na tomto mieste návrh zákona sleduje požiadavku na riadny a efektívny výkon pôsobnosti ministerstva pri inšpekcii a súčasne nevyhnutnosti (v individuálnych prípadoch) zvažovať a zabezpečiť preventívne opatrenia na ochranu konkrétnych poverených zamestnancov vykonávajúcich dozor u dozorovaného subjektu resp. v situácii, či na mieste, ktoré vzbudzuje dôvodné obavy, že by pri samotnom výkone dozore mohlo dôjsť k ohrozeniu života alebo zdravia povereného zamestnanca alebo prizvanej osoby.

K Čl. II

V záujme zosúladenia právnej úpravy s navrhovaným článkom I sa slová „dohľad nad poskytovaním sociálnych služieb“ nahrádzajú slovami „inšpekciu v sociálnych veciach“.

K Čl. III

K bodom 1 a 2 (§ 72)

Navrhovaná zmena súvisí s novou pôsobnosťou ministerstva, upravenou v čl. I návrhu zákona, t. j. pôsobnosťou vykonávať inšpekciu v sociálnych veciach, vrátane **inšpekcie v oblasti výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately**.

Správny dozor (vykonávaný ako súčasť inšpekcie v sociálnych veciach špecializovaným útvarom ministerstva) nad dodržiavaním povinností (upravených v zákone č. 305/2005 Z. z – vid' § 2 ods. 1 písm. a) tretí bod návrhu zákona) subjektmi vykonávajúcimi opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (okrem samosprávnej pôsobnosti obce a vyššieho územného celku) - dozorovanými subjektmi podľa ustanovenia § 2 ods. 2 písm. c) návrhu zákona, predstavuje rozšírenie procesných, vecných i administratívnych postupov štátnej kontroly o. i. aj v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Aktuálne mechanizmy kontroly vykonávanej ministerstvom je potrebné nielen špecializovať a profesionalizovať, ale pre efektívny výkon kontroly plnenia povinností subjektami je potrebné utvoriť aj primerané právne podmienky, vzťahy a obsah týchto právnych vzťahov.

Vzhľadom na špecifický obsah výkonu a najmä vzhľadom na rôznorodosť subjektov, ktoré v oblasti pôsobia, sú aktuálne právne možnosti kontroly, ktoré ponúka zákon o kontrole

v štátnej správe značne limitujúce. Nakoľko sa v čl. I návrhu zákona navrhuje, aby súčasťou správneho dozoru bola i tzv. kontrola do vnútra (napr. orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa ustanovenia § 71 ods. 2 zákona č. 305/2005 Z. z.) aj voči inak nepodriadeným subjektom (napr. akreditované centrá pre deti a rodiny), je potrebné vykonať zodpovedajúce úpravy aj v zákone č. 305/2005 Z. z., vrátane úpravy pôsobnosti ministerstva v § 72 zákona č. 305/2005 Z. z.

K bodu 3 (§ 84 písm. c)

V súvislosti s novozavádzaným inštitútom správneho dozoru o. i. v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je potrebné upraviť aj niektoré náležitosti zániku a zrušenia akreditácie, ktoré upravuje ustanovenie § 84 a § 85 zákona č. 305/2005 Z. z.

Jedným z dôvodov, ktoré ustanovuje zákon 305/2005 Z. z. v ustanovení § 84 písm. c) ako dôvod na zánik akreditácie (t. j. zo zákona, bez rozhodnutia) je aj, ak o to písomne požiada akreditovaný subjekt. Deň doručenia písomnej žiadosti akreditovaného subjektu o zrušenie ministerstvu je dňom zániku akreditácie. Nakoľko sa v čl. I ako súčasť inšpekcie v sociálnych veciach navrhuje aj úprava vyvodzovania zodpovednosti dozorovaných subjektov za porušovanie povinností ustanovených zákonom o inšpekcii v sociálnych veciach, a to vrátane úpravy vyvodzovania zodpovednosti za porušenie povinností, teda rozhodovania o pokute, je potrebné z preventívnych dôvodov upraviť moment/ možnosť zániku akreditácie na žiadosť akreditovaného subjektu tak, aby akreditácia nezanikla skôr, ako dňom skončenia inšpekcie v sociálnych veciach alebo skončením dohľadu nad poskytovaním zdravotnej starostlivosti, ak sa u akreditovaného subjektu vykonávajú, aby bolo možné o. i. efektívne, a teda i právoplatne vyvodiť zodpovednosť akreditovaného subjektu ako dozorovaného (resp. dohliadaného v prípade dohľadu nad poskytovaním zdravotnej starostlivosti) subjektu.

K bodu 4 (§ 85 ods. 2)

Z rovnakých dôvodov, ako sú vedené k 1. novelizačnému bodu, je potrebné vypustiť ako možný dôvod na začatie konania o zrušení akreditácie nedostatky/neplnenie povinností zistené kontrolou.

Útvar inšpekcie nebude mať pochopiteľne vecnú príslušnosť rozhodnúť vo veci zrušenia akreditácie, ak však bude správnym dozorom zistené také porušenie povinnosti dozorovaným - akreditovaným subjektom, ktoré môže/musí byť dôvodom pre zrušenie akreditácie, útvar inšpekcie podá podnet na začatie konania vo veci akreditácie na výkon opatrení (podľa § 9 písm. e) druhého bodu zákona o inšpekcii v sociálnych veciach). Podnet, t. j. výsledky správneho dozoru, je možné v závislosti od ich obsahu a závažnosti použiť na začatie konania tak podľa § 85 ods. 1 (upravuje dôvody, pre ktoré ministerstvo zruší akreditáciu) alebo podľa § 85 ods. 2 (upravuje dôvody, kedy môže ministerstvo začať konanie o zrušení akreditácie).

K bodu 5 (§ 85)

V § 85 sú upravené dôvody, pre ktoré ministerstvo ako správny orgán zruší akreditáciu (t. j. dôvody, kedy správny orgán musí začať správne konanie vo veci zrušenia akreditácie), ako aj dôvody, pre ktoré správny orgán môže začať správne konanie (t. j. začatie konania je na úvahe

správneho orgánu). Osobitne v prípadoch, kedy musí správny orgán začať konanie o zrušení akreditácie, by prebiehajúca inšpekcia u dozorovaného - akreditovaného subjektu spôsobila problémy vo vedení správneho konania (napr. v dokazovaní). Rovnaké problémy by sa objavili aj v prípade prebiehajúceho dohľadu nad poskytovaním zdravotnej starostlivosti. Aj keď nejde o klasickú predbežnú otázku podľa § 40 zákona o správnom konaní, z pohľadu správneho konania je začatá inšpekcia v sociálnych veciach, resp. jej výsledok zásadnou čiastkovou otázkou v konaní o zrušení akreditácie, ktorú by mal mať správny orgán pre svoje rozhodnutie zodpovedanú a pri zodpovedaní ktorej si nemôže v žiadnom prípade urobiť svoj úsudok. Z dôvodu, aby sa správny orgán nedostal do procesne zložitej situácie, na ktorú neponúka jednoznačné riešenie ani zákon o správnom konaní, sa navrhuje aby, ak sa u akreditovaného subjektu vykonáva inšpekcia v sociálnych veciach alebo dohľad nad poskytovaním zdravotnej starostlivosti, správny orgán prerušil do ich skončenia konanie o zrušení akreditácie.

K bodu 6

V súvislosti s novou pôsobnosťou ministerstva upravenou v čl. I návrhu zákona, ako aj v súvislosti s navrhovaným rozsahom správneho dozoru v § 2 zákona o inšpekcii v sociálnych veciach o. i., aby predmetom správneho dozoru bolo aj, či subjekt neposkytuje sociálne služby resp. nevykonáva opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately neoprávnene - v prípade sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately bez udelennej akreditácie (ak sa akreditácia na výkon vyžaduje) a komplexnou úpravou vyvodzovania zodpovednosti za porušovanie povinností, vrátane vyvodzovania zodpovednosti za neoprávnené vykonávanie opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, je potrebné zodpovedajúco upraviť aj ustanovenia o kontrole a správnych deliktoch v zákone č. 305/2005 Z. z.

Navrhuje sa v záujme zachovania efektívnosti a účelnosti v oblasti akreditácií ponechanie úpravy správneho deliktu vrátane ukladania pokút spočívajúceho v porušení niektorej z povinností akreditovaného subjektu, ktorých plnenie je zákonnou podmienkou „udržania si“ akreditácie (napr. povinnosť zabezpečiť ochranu osobných údajov, držiavať podmienky udelenia akreditácie, oznamovať zmenu rozhodujúcich skutočností ...). Bolo by nelogické, aby neplnenie povinností, ktoré vedia ministerstvo (o. i. aj ako správny orgán vo veciach akreditácií a akreditačná komisia zistiť z vlastnej činnosti (napr. neplnenie oznamovacej povinnosti akreditovaným subjektom, nepreukázanie plnenia predpokladu psychickej spôsobilosti na požiadanie akreditačnej komisie...) muselo byť riešené v rámci inšpekcie správnym dozorom a s ním súvisiacim vyvodzovaním zodpovednosti.

V tejto súvislosti sa tiež navrhuje zmena v režime ukladania pokút, konkrétne sa navrhuje, aby malo ministerstvo pri taxatívne stanovených neplneniach povinností možnosť nie povinnosť konať vo veci uloženia pokuty. Povaha povinností akreditovaných subjektov je rôzna a prax ukazuje, že nie je vhodné na jednu úroveň klásť napr. porušenie povinnosti do 15. februára predložiť vyhodnotenie programu supervízie za uplynulý rok (napr. akreditovaný subjekt pošle vyhodnotenie neskôr) a napr. porušenie povinnosti preukázať plnenie predpokladu psychickej spôsobilosti zamestnanca, ktorý prichádza do kontaktu s deťmi.

Navrhuje sa preto, aby v prípade povinností, ktorými je formalizovaná spolupráca s akreditačnou komisiou (napr. povinnosť akreditovaného subjektu podávať vysvetlenia, vyjadrenia, predložiť zoznam pracovných miest, na ktorých zamestnanec centra prichádza do

osobného kontaktu, predložiť v termíne do 15. februára vyhodnotenie programu supervízie, oznamovať zmenu rozhodujúcich skutočností do 8 dní od zmeny) malo ministerstvo možnosť nie povinnosť začať konanie o pokute.

V ostatných častiach ostáva právna úprava nezmenená s výnimkou spresnenia okolností, na ktoré ministerstvo prihliada pri ukladaní pokút.

Z navrhovanej zmeny ustanovení je zrejmé, že na aktuálnych kontrolných oprávneniach subjektov pôsobiacich v oblasti (napr. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny) sa nič nemení, rovnako ako ostávajú nedotknuté kontrolné oprávnenia iných orgánov podľa osobitných predpisov. Zmena nastáva v prípade ministerstva - aktuálna kontrola vecnej stránky výkonu opatrení sa mení a rozširuje na správny dozor.

K bodu 7

V prechodnom ustanovení sa navrhuje, aby zahájené kontroly (ministerstvo) boli ukončené podľa právnych predpisov účinných do účinnosti nového zákona o inšpekcii v sociálnych veciach.

K Čl. IV

K bodu 1

Návrhom zákona o inšpekcii v sociálnych veciach sa zavádza vykonávanie inšpekcie aj pri peňažných príspevkoch na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, ktorých podmienky poskytovania sú upravené zákonom č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Príslušným orgánom pre vykonávanie inšpekcie bude Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

V záujme zosúladenia obidvoch právnych predpisov sa v ustanovení § 45 zákona o peňažných príspevkoch na kompenzáciu navrhuje upraviť zánik nároku na peňažný príspevok na osobnú asistenciu a peňažný príspevok na opatrovanie, ak ministerstvo pri výkone inšpekcie v sociálnych veciach zistí nedostatky závažného charakteru týkajúce sa kvality a rozsahu pomoci vykonávanej pre fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím.

K Čl. V

K bodu 1

Vzhľadom na to, že v článku I. návrhu zákona sa zavádza inšpekcia aj pri poskytovaní sociálnych služieb, ktorej predmetom budú aj činnosti v rozsahu, ktoré sú predmetom súčasného dohľadu nad poskytovaním sociálnych služieb, navrhuje sa tento dohľad nahradiť kontrolnou činnosťou vo veciach sociálnych služieb, ktorej predmet a rozsah je upravený v bode 20 tohto návrhu.

K bodu 2

Návrhom sa nahrádza povinnosť poskytovateľa sociálnej služby plniť podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby povinnosťou plniť štandardy kvality poskytovanej sociálnej služby, ktoré sú novo upravené v prílohe č. 2 v bode 28 tohto návrhu.

Štandardy kvality tvorí súbor kritérií, prostredníctvom ktorých je definovaná kvalita poskytovania sociálnych služieb v oblasti jej procedurálneho, personálneho a prevádzkového zabezpečenia tak, aby bolo prijímateľom sociálnej služby pri jej poskytovaní umožnené realizovať ich základné ľudské práva v súlade s Ústavou Slovenskej republiky a medzinárodnými ľudskoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky (napr. Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, Dohovorom o právach dieťaťa, Európskym dohovorom o ľudských právach, Dohovorom o ochrane proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu a ďalšími). Ďalej sa špecifikuje, na ktoré druhy a formy poskytovanej sociálnej služby sa nevzťahuje povinnosť plniť kritérium 1.15, ktoré upravuje právo prijímateľa na určenie dôverníka a s ním spojenú aplikáciu tohto práva do praxe poskytovateľa sociálnej služby. Zároveň sa upravuje, že pri poskytovaní terénnych foriem sociálnej služby a vybraných druhoch sociálnych služieb nebude III oblasť štandardov kvality (Prevádzkové podmienky) predmetom inšpekcie.

K bodu 3

Ide o legislatívno-technickú úpravu súvisiacu s úpravou štruktúry prílohy č. 2, ktorá už nebude členená na časti A, B a C.

K bodu 4

Návrhom sa vypúšťa ako jeden z dôvodov na začatie konania o výmaze poskytovateľa sociálnej služby príslušným vyšším územným celkom, ak poskytovateľ sociálnej služby v určenej lehote neodstráni nedostatky plnenia podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby v súlade s prílohou č. 2. Ide o úpravu v súvislosti s vypustením trinástej časti zákona upravenej v bode 23 tohto návrhu, keďže ministerstvo už nebude hodnotiť podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby; tieto sa nahrádzajú štandardami kvality poskytovanej sociálnej služby, ktoré budú predmetom inšpekcie v sociálnych službách v zmysle čl. I návrhu tohto zákona. Zároveň, v súlade s § 9 písm. b) čl. I tohto zákona, ak ministerstvo pri výkone dozoru zistí nedostatky pri poskytovaní sociálnej služby, u ktorých možno predpokladať, že odôvodňujú začatie konania o výmaze z registra sociálnych služieb, podá miestne príslušnému registračnému miestu podnet na začatie konania o výmaze z registra sociálnych služieb.

K bodu 5

Návrhom sa upravuje, že vyšší územný celok preruší konanie o výmaze z registra v prípade, ak sa u tohto poskytovateľa vykonáva inšpekcia v sociálnych veciach pri poskytovaní sociálnych služieb alebo dohľad nad poskytovaním zdravotnej starostlivosti a vyšší územný celok v konaní o výmaze bude pokračovať až po ukončení uvedených konaní. Skutočnosť, či sa u poskytovateľa sociálnej služby nevykonáva inšpekcia v sociálnych veciach alebo dohľad nad poskytovaním zdravotnej starostlivosti a deň ich skončenia je povinný v rámci konania o výmaze z registra vyšší územný celok preskúmať tým, že vyzve ministerstvo alebo úrad pre

dohľad nad poskytovaním zdravotnej starostlivosti, aby mu tieto údaje poskytol. Na základe tejto výzvy je povinný príslušný orgán, ktorý vykonáva inšpekciu v sociálnych veciach a príslušný orgán, ktorý vykonáva dohľad nad poskytovaním zdravotnej starostlivosti, poskytnúť vyššiemu územnému celku potrebnú súčinnosť.

Dôvodom pre prijatie tejto úpravy je zabezpečenie riadneho konania v predmetných veciach u existujúceho poskytovateľa sociálnej služby v danom čase a predísť tak napríklad zámernému ukončeniu poskytovania sociálnej služby zo strany poskytovateľov sociálnej služby s cieľom vyhnúť sa následkom predmetných konaní a vyvodeniu zodpovednosti za preukázané porušenia ich povinností.

K bodu 6

Ide o legislatívno-technickú úpravu súvisiacu s nahradením dohľadu nad poskytovaním sociálnej služby inšpekciou v sociálnych veciach, ktorú bude ministerstvo vykonávať v súlade s čl. I tohto návrhu zákona; v nadväznosti na to je potrebné upraviť aj pôsobnosť ministerstva pri výkone tejto inšpekcie.

K bodom 7 a 8

Vypustením tretieho bodu z predmetného ustanovenia ide o legislatívno-technickú úpravu súvisiacu s novou úpravou jedenástej časti zákona v bode 20 tohto návrhu a súčasne so skutočnosťou, že predmetná pôsobnosť (zastavenie činnosti osobe, ktorá neoprávnene poskytuje sociálnu službu) bude súčasťou inšpekcie v sociálnych veciach podľa čl. I tohto návrhu zákona.

Nová úprava tretieho bodu predmetného ustanovenia súvisí s návrhom v bode 21 a s novou úpravou správnych deliktov v § 101 zákona, na základe ktorej bude ministerstvo správnym orgánom len v konaniach o pokute za porušenie povinností poskytovateľa sociálnej služby, obce alebo vyššieho územného celku v súvislosti s informačným systémom sociálnych služieb

K bodu 9

V nadväznosti na vypustenie pôsobnosti ministerstva pri hodnotení podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby, sa vypúšťa aj pôsobnosť ministerstva viesť v informačnom systéme sociálnych služieb evidenciu osôb, u ktorých boli tieto podmienky kvality hodnotené.

K bodu 10

V súvislosti s vypustením pôsobnosti ministerstva vykonávať dohľad nad poskytovaním sociálnych služieb a hodnotiť podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby v bode 7 tohto návrhu sa vypúšťa aj jeho pôsobnosť zriaďovať a rušiť detašované pracoviská na plnenie týchto pôsobností.

K bodu 11

Ide o úpravu kontrolnej pôsobnosti vyššieho územného celku vo vzťahu k registrovaným poskytovateľom sociálnej služby počas jej poskytovania. S cieľom zabrániť duplicite výkonu kontrolnej činnosti vyšším územným celkom a výkonu inšpekcie v sociálnych veciach sa

bližšie špecifikuje, kontrola ktorých povinností poskytovateľa sociálnej služby počas jej poskytovania (výlučne povinností podľa § 65) bude v pôsobnosti vyššieho územného celku.

K bodom 12 a 14

Ide o legislatívno-technické úpravy v súvislosti s úpravou v bode 9 tohto návrhu (vypustenie pôsobnosti ministerstva pri rozhodovaní o zastavení činnosti a úpravy rozhodovania o pokute podľa § 101).

K bodu 15

Ide o legislatívno-technickú úpravu nesprávneho označenia samosprávneho orgánu.

K bodom 16 až 19

V nadväznosti na úpravu pôsobnosti pri výkone inšpekcie v sociálnych veciach pri poskytovaní sociálnych služieb je potrebné upraviť aj účel a rozsah spracúvania osobných údajov ministerstvom.

K bodu 20

Návrhom sa novo upravuje jedenásta časť zákona, ktorej obsahom je úprava kontrolnej činnosti vo veciach sociálnych služieb, vykonávaná obcou, vyšším územným celkom a ministerstvom v rozsahu ich pôsobnosti ustanovenej zákonom v § 79 až 81, a v súlade s príslušnými predpismi upravujúcimi pravidlá kontrolnej činnosti, pričom kontrolná pôsobnosť iných orgánov týmto nie je dotknutá.

Obsahom tejto kontrolnej činnosti na účely tohto zákona je kontrola:

- vykonávaná obcou a vyšším územným celkom v zariadeniach sociálnych služieb, ktoré zriadili alebo založili,
- trvania plnenia podmienok na zápis do registra počas poskytovania sociálnej služby a povinností poskytovateľa sociálnej služby podľa § 65, vykonávaná vyšším územným celkom,
- účelnosti využitia finančných prostriedkov poskytnutých z dôvodu zabezpečenia sociálnej služby vyšším územným celkom verejnému poskytovateľovi sociálnej služby, ktorého zriadil alebo založil iný vyšší územný celok, vykonávaná vyšším územným celkom,
- hospodárenia poskytovateľa sociálnej služby s finančnými príspevkami poskytnutými obcou, vyšším územným celkom a ministerstvom podľa tohto zákona, ukladanie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov pri vykonávaní tejto kontroly a kontrola ich plnenia,

K bodu 21

Návrhom sa novo upravuje rozsah správnych deliktov, ktorých sa dopusti poskytovateľ sociálnych služieb, tým, že poruší svoje povinnosti taxatívne vymedzené v § 101 odseku 1 tohto návrhu. Vyvodzovanie zodpovednosti za porušenie týchto povinností spadá v súlade s čl. I do pôsobnosti ministerstva v oblasti inšpekcie v sociálnych veciach. Porušenie povinností poskytovateľa sociálnej služby, obce alebo vyššieho územného celku ustanovených v § 105b v súvislosti s poskytovaním požadovaného rozsahu údajov v určených lehotách do informačného systému sociálnych služieb sa považuje za správny delikt podľa odseku 2 tohto návrhu. Vyvodzovanie zodpovednosti za porušenie povinností podľa § 101 ods. 2 spadá do

pôsobnosti ministerstva, ako správcu informačného systému sociálnych služieb. Za porušenie tejto povinnosti ministerstvo môže uložiť pokutu, ktorej výška, v závislosti od závažnosti, rozsahu následkov a jej opakovaného porušovania, zostáva nezmenená - do výšky 2000 eur.

K bodu 22

Ide o legislatívno-technickú úpravu v nadväznosti na úpravu pokút za správny delikt v navrhovanom § 101.

K bodu 23

Vypúšťa sa trinásť časť zákona, keďže ministerstvo už nebude hodnotiť podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby; tieto sa nahrádzajú štandardami kvality poskytovanej sociálnej služby, ktoré budú predmetom inšpekcie v sociálnych službách v zmysle čl. I návrhu tohto zákona.

K bodu 24

Ide o legislatívno-technickú úpravu súvisiacu s vypustením dôvodu na začatie konania o výmaze poskytovateľa sociálnej služby z registra podľa § 69 ods. 1 písm. d) (ak poskytovateľ sociálnej služby v určenej lehote neodstráni nedostatky plnenia podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby v súlade s prílohou č. 2).

K bodu 25

Ide o legislatívno-technickú úpravu súvisiacu s prečíslovaním písmen v § 79.

K bodu 26 a 27

Ide o legislatívno-technickú úpravu súvisiacu s vypustením pôsobnosti ministerstva hodnotiť podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby a viesť v informačnom systéme sociálnych služieb evidenciu subjektov, u ktorých boli podmienky kvality hodnotené.

K bodu 28

Prechodnými ustanoveniami sa upravuje spôsob ukončenia dohľadu nad poskytovaním sociálnych služieb a hodnotenia podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby, ktorý nebol skončený do 29. júna 2022, ktorý sa dokončí podľa zákona v znení účinnom do 29. júna 2022.

Súčasne sa upravuje spôsob ukončenia konania o pokute uloženej poskytovateľovi sociálnej služby v súvislosti s vykonaným dohľadom nad poskytovaním sociálnych služieb a konania o pokute za správny delikt, ktoré neboli právoplatne skončené do 29. júna 2022, a ktoré sa dokončia podľa zákona v znení účinnom do 29. júna 2022.

K bodu 29

Návrhom sa upravuje príloha č. 2 zákona, ktorej predmetom sú štandardy kvality poskytovanej sociálnej služby. Štandardy kvality tvorí súbor kritérií, prostredníctvom ktorých je definovaná kvalita poskytovania sociálnych služieb v oblasti jej procedurálneho, personálneho a prevádzkového zabezpečenia tak, aby bolo prijímateľom sociálnej služby pri jej poskytovaní umožnené realizovať ich základné ľudské práva v súlade s Ústavou Slovenskej republiky

a medzinárodnými ľudskoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky (napr. Dohovorom o právach osôb so zdravotným postihnutím, Dohovorom o právach dieťaťa, Európskym dohovorom o ľudských právach, Dohovorom o ochrane proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu a ďalšími).

Navrhovanou zmenou sa pri výkone dozoru ťažisko presúva zo sledovania plnenia podmienok kvality poskytovateľom sociálnej služby na výsledok jeho činnosti, ktorým je kvalítne, v súlade so zákonom o sociálnych službách, poskytovaná sociálna služba, predovšetkým v súlade s § 6 zákona o sociálnych službách. Nekladú sa teda požiadavky na konkrétny a presne definovaný spôsob/spracovanie relevantných dokumentov, ale je zadefinované kritérium a štandard pre výsledný stav v danej oblasti, ktorý bude porovnávaný so skutkovým stavom (pričom procesy/spôsoby, akými poskytovateľ dospeje k výsledku budú predmetom posudzovania len v nadväznosti na to, či sú v súlade s dodržiavaním podmienok pre napĺňanie základných ľudských práv a slobôd a podmienkami zákona o sociálnych službách – dôvodom takéhoto prístupu je vysoká variabilita spôsobov dosahovania cieľa v jednotlivých oblastiach posudzovania).

Novo koncipovaná príloha č. 2 zákona zohľadňuje odporúčania Dobrovoľného európskeho rámca pre kvalitu sociálnych služieb², ktorý akcentuje zásady kvality vzťahujúce sa na sociálne služby a to predovšetkým na vzťahy medzi poskytovateľmi a prijímateľmi sociálnych služieb, vzťahy medzi poskytovateľmi služieb, verejnými orgánmi a ďalšími zainteresovanými stranami, a na personálne a priestorové podmienky. Vychádzajúc z týchto zásad sa štandardy kvality novo členia do troch oblastí – procedurálne štandardy, personálne štandardy a prevádzkové štandardy. Navrhované štandardy kvality sú členené do 15. kritérií v oblasti procedurálnych podmienok, 5. kritérií v oblasti personálnych podmienok a 5. kritérií v oblasti prevádzkových podmienok.

Navrhované vypustenie prvej oblasti súčasného znenia prílohy č. 2 A - Dodržiavanie základných ľudských práv a slobôd neznamená, že tieto aspekty poskytovania sociálnej služby nebudú predmetom inšpekcie v sociálnych veciach. V návrhu štandardov kvality sa pôvodná samostatne vyčlenená oblasť dodržiavania základných ľudských práv a slobôd pri poskytovaní sociálnych služieb transformuje/premieta do ostatných troch oblastí (procedurálnych, personálnych a prevádzkových) prílohy č. 2, kde sú doplnené presnejšie vypracované štandardy z oblasti dodržiavania základných ľudských práv a slobôd. Návrhom sa odstraňujú aj problémy v aplikačnej praxi pri hodnotení podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby, kedy túto „sumarizujúcu“ oblasť nebolo možné samostatne vyhodnotiť (k jej vyhodnoteniu bolo možné dospieť len na základe posúdenia plnenia kritérií v ostatných oblastiach), čím dochádzalo k opakovanému znižovaniu bodového hodnotenia za tie isté konštatované nedostatky. Pri koncipovaní návrhu štandardov kvality, osobitne v oblasti dodržiavania základných ľudských práv a slobôd, sa vychádzalo z používaného a v praxi osvedčeného nástroja na vyhodnocovanie úrovne dodržiavania základných ľudských práv a slobôd vypracovaného a využívaného Svetovou zdravotníckou organizáciou (WHO QualityRights Toolkit) na monitorovanie aplikácie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím do praxe poskytovateľov zdravotnej a sociálnej starostlivosti. Vybrané princípy a kritériá tohto nástroja sa pri koncipovaní návrhu štandardov kvality premietli tak, že sa vychádzajúc z ich formulácie špecifikujú vybrané kritériá a príslušné štandardy v oblasti základných ľudských práv a slobôd

² <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16319-2010-INIT/sk/pdf>

a o tieto kritériá sa dopĺňajú procedurálne štandardy, personálne štandardy a prevádzkové štandardy. Zmenou sa sleduje cieľ konkretizovať, ako sa v praxi pri poskytovaní sociálnej služby premietne uplatňovanie konkrétneho práva do povinnosti poskytovateľa sociálnej služby. Navrhované znenie štandardov kvality do značnej miery vychádza z aktuálnych podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby a navrhovaný štandard definuje z úrovne najvyššieho dosiahnuteľného indikátora daného kritéria.

Pri výkone dozoru sa upúšťa od hodnotiaceho mechanizmu a z tohto dôvodu sa neuvádzajú indikátory pre rôzne úrovne napĺňania jednotlivých štandardov. Novo sa výkonom dozoru posudzuje súlad skutkového stavu s právnymi predpismi, ktorými je pri poskytovaní sociálnej služby poskytovateľ viazaný. Výkon inšpekcie je zameraný na samotný výsledok poskytovania sociálnej služby. Takto koncipovaná právna úprava umožňuje poskytovateľom sociálnych služieb flexibilne a na prijímateľa orientovane si nastaviť podmienky riadenia organizácie a poskytovania sociálnej služby tak, aby pri jej poskytovaní bolo zabezpečené dodržiavanie základných ľudských práv a slobôd prijímateľa sociálnej služby s ohľadom na špecifiká konkrétneho druhu poskytovanej sociálnej služby. Úprava zároveň umožňuje poskytovateľovi sociálnej služby vytvoriť a implementovať vlastný interný samohodnotiaci systém zvyšovania kvality poskytovanej sociálnej služby. Tento spôsob výkonu dozoru zohľadňuje aj skúsenosti z vykonávania inšpekcií v oblasti sociálnych vecí v iných krajinách (napr. Česká republika, Anglicko, Škótsko, Írsko atď.).

K Čl. VI

Navrhuje sa účinnosť predkladaného návrhu zákona dňom jeho vyhlásenia v zbierke zákonov okrem čl. I § 4 až 13 a čl. II až V, ktorých účinnosť sa navrhuje od 1. novembra 2022 vzhľadom na primerané zabezpečenie legisvakačnej doby potrebnej na uvedenie zákona do aplikačnej praxe a oboznámenie sa adresátov právnej úpravy s jej obsahom.

Všeobecným i naliehavým záujmom je, že navrhovaná právna úprava vytvára právne podmienky na realizáciu „reformy dohľadu nad sociálnou starostlivosťou a zabezpečenie infraštruktúry pre jej implementáciu“, ktorá je súčasťou Plánu obnovy a odolnosti Slovenska v rámci jeho Komponentu 13: Dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť. Reforma dohľadu nad sociálnou starostlivosťou“ je jedným z míľnikov, ktorý stanovila Európska komisia vo vykonávacom rozhodnutí Rady (EÚ) o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Slovenska, pričom z opisu a vymedzenia jednotlivých míľnikov a cieľov vyplýva termín splnenia tohto míľnika v 2. štvrtroku 2022.

Zároveň je však v rámci reformy potrebné realizovať plánované investície určené na vybudovanie infraštruktúry pre fungovanie novozriadeného útvaru inšpekcie v sociálnych veciach vrátane jeho ôsmich detašovaných pracovísk. Implementácia tohto cieľa je podľa Plánu obnovy a odolnosti plánovaná do 1Q 2024 a bude prebiehať priebežne od roku 2022. Navrhovaná účinnosť ustanovení čl. I § 4 až 13, čl. II až V návrhu zákona od 1. novembra 2022 poskytuje potrebný priestor pre vybudovanie nevyhnutnej počiatočnej infraštruktúry pre zahájenie jej činnosti.

Je preto potrebné prostredníctvom takto navrhovanej delenej účinnosti právnej úpravy utvoriť podmienky na reálne zriadenie a začatie činnosti útvaru inšpekcie v sociálnych veciach. Popri

materiálnych a priestorových podmienkach je zásadným aj personálne zabezpečenie výkonu inšpekcie a napriek už prebiehajúcim prípravným krokom a plánovanom etapovitom personálnom zabezpečení, je potrebné vytvoriť časový priestor na také personálne zabezpečenie, ktoré by nevystavilo ministerstvo riziku, že bude v oblasti inšpekcie v sociálnych veciach nečinné čiastočne resp. v niektorej z oblasti inšpekcie úplne.